

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osuuskuntalain ja
eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi säästökassatoimintaa harjoittavia osuuskuntia koskevat osuuskuntalain säännökset.

Säästökassatoimintaa saisivat harjoittaa vain sellaiset osuuskunnat, joiden pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa. Jos osuuskunta on konsernin emo- tai tytäryritys, säästökassatoiminnan harjoittamisen edellytyksenä olisi, että koko konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa.

Säästökassatoiminnalla tarkoitettaisiin toimintaa, jossa osuuskunta vastaanottaa jäseniltään takaisinmaksettavia varoja liiketoimintansa rahoittamiseksi. Näitä vastaanotettuja varoja kutsuttaisiin jäsenijoituksiksi. Säästökassatoiminnan harjoittamisen edellytykseksi asetettaisiin myös osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevat vähimmäisvaatimukset, joita ei kuitenkaan sovellettaisi lain voimaan tullessa säästökassatoimintaa harjoittaviin osuuskuntiin.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan ei enää tarvitsisi toimittaa valtiovarainministeriön tarkastettaviksi sääntöjään. Sen sijaan sillä tulisi olla erityiset säästökassatoimintaa koskevat säännöt, jotka ministeriö vahvistaisi. Laissa säädettäisiin säästökassasääntöjen vähimmäissisällöstä.

Säästökassatoiminnan käyttäminen rahanpesutarkoituksiin pyrittäisiin estämään ottamalla lakiin rahanpesua koskevat säännökset.

Säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla ei enää olisi lakiin perustuvaa velvollisuutta järjestää takausta tai muuta vastaavaa vakuutta jäsenijoitukseen perustuvan

saamisen turvaamiseksi, vaan vakuusjärjestelyt olisivat osuuskunnan omassa harkinnassa. Samalla poistettaisiin valtiovarainministeriön velvollisuus hyväksyä vakuusjärjestelyt.

Säästökassatoimintaa harjoittavalle osuuskunnalle asetettaisiin tiedonantovelvollisuus jäsenijoituksen arvon vaikuttavista seikoista. Tiedot annettaisiin vähintään kaksi kertaa vuodessa osavuositarkastuksella, tilinpäätöksellä ja tilinpäätöstiedotteella. Tiedot tulisi antaa siten, että niiden perusteella jäsenijoittaja voi tehdä perustellun arvion osuuskunnan toiminnasta ja tuloksesta sekä niiden kehityssuunnasta. Lisäksi osuuskunnalle asetettaisiin jatkuva tiedonantovelvollisuus päätöksistään ja muista seikoista, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenijoituksen arvoon.

Säästökassatoimintaa tarkastaisi erityinen säästökassatarkastaja. Säästökassatarkastajana toimisi Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Jos osuuskunnalla on keskusliike, säästökassatarkastajaksi olisi valittava keskusliikkeen nimeämä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset laeiksi osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta annetun lain kumoamisesta, markkinauomioistuimesta annetun lain muuttamisesta ja luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäädäntö	3
2.2. Käytäntö	4
2.3. Nykytilan arviointi	5
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
3.1. Esityksen tavoitteet	7
3.2. Keskeiset ehdotukset	8
4. Esityksen vaikutukset	9
5. Asian valmistelu	9
6. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	9
7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Osuuskuntalaki	10
1.2. Laki osuuskunnan talletuk-sesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta	22
1.3. Laki markkinatuomioistuimesta	22
1.4. Laki luottolaitostoiminnasta	23
2. Voimaantulo	24
LAKIEHDOTUKSET	24
1. Laki osuuskuntalain muuttamisesta	23
2. Laki osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta annetun lain kumoamisesta	31
3. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	31
4. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta	32
LIITE	33
Rinnakkaistekstit	33

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Osuuskuntien säästökassatoimintaa koskevat säännökset ovat osoittautuneet puutteelliseksi ja vanhentuneiksi. Tämä kävi selkeästi ilmi syksyllä 1993, kun Osuuskunta EKA-yhtymän taloudelliset vaikeudet johtivat huomattavaan talletuspakoon osuuskunnan säästökassasta ja lopulta yrityksen saneeraus- ja saneerausmenettelyn alkamiseen Osuuskunta EKA-yhtymässä. Jotta talletuspako ei olisi levinnyt muiden säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien säästökassoihin, oli tarpeen vahvistaa säästökassatoimintaa kohtaan tunnettua luottamusta. Tässä tarkoituksessa säädettiin joulukuussa 1993 laki tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa (1361/93). Laki ei kuitenkaan merkinnyt osuuskuntien säästökassatoimintaa koskevissa säännöksissä olevien puutteiden korjaamista.

Säästökassatoimintaa koskevien säännösten puutteellisuudet tulivat selvästi ilmi myös Osuusliike Elannon jätettyä yrityssaneeraus- hakemuksen maaliskuussa 1995.

Esitys sisältää ehdotukset osuuskuntien säästökassatoimintaa koskevien säännösten uudistamiseksi. Ehdotuksissa on otettu huomioon Osuuskunta EKA-yhtymän ongelmista ja Osuusliike Elannon yrityssaneerausmenettelystä saadut kokemukset sekä muussa rahoitus- ja arvopaperimarkkinoita koskevassa sääntelyssä tapahtunut kehitys.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö

Voimassa olevat säännökset lainausliikettä eli säästökassatoimintaa harjoittavista osuuskunnista ovat osuuskuntalain (247/54) 3 luvussa, joka on uudistettu vuoden 1981 alussa voimaan tulleella lailla osuuskuntalain muuttamisesta (861/80) ja eräillä myöhemmillä laeilla, sekä lain 19 luvussa, sen 199 - 201 §:ssä.

Osuuskuntalain 16 §:n 1 momentin mukaan säästökassatalletusten vastaanottaminen voi kuulua kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan toimialaan ja tällaisen osuuskunnan on toimitettava sääntönsä ja niiden muutok-

set valtiovarainministeriön tarkastettaviksi. Pykälän 2 momentin mukaan säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on otettava sääntöihinsä valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomat määräykset. Pykälän 3 momentin mukaan pankkitoimintaa harjoittavista osuuskunnista säädetään erikseen.

Osuuskuntalain 16 a §:n mukaan säästökassatalletuksia saadaan ottaa vastaan vain osuuskunnan jäseniltä ja heidän alaikäisiltä lapsiltaan. Säästökassatalletusten vastaanottamiseen saadaan lain 17 §:n mukaan käyttää sellaisia tilejä, joita pankkitoiminnassa yleisesti käytetään yleisön talletusten vastaanottamiseen. Valtiovarainministeriö hyväksyy talletusten vastaanottamiseen käytävät tilit ja niiden ehdot saatuaan rahoitustarkastuksen lausunnon. 17 a §:n mukaan säästökassatalletuksesta on annettava henkilölle osoitettu vastakirja tai muu todistus. Vastakirja tai talletustodistus voidaan siirtää vain nimetyille henkilöille.

Säästökassatoimintaa saadaan lain 16 b §:n mukaan harjoittaa osuuskunnan pää- ja sivukonttoreissa ja kaupallisissa toimipaikoissa sekä muissa sellaisissa toimipisteissä, joissa se osuuskunnan sääntöjen mukaan on sallittu.

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on osuuskuntalain 17 b §:n 1 momentin mukaan velvollinen pitämään säästökassatoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävää kassavarantoa. Kassavarannon on oltava vähintään kymmenen prosenttia säästökassatalletusten määrästä. Kassavarantoon saadaan 17 b §:n 2 momentin mukaan lukea enintään kuuden kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa olevat saamiset kotimaisilta pankeilta ja säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeiltä, valtion, kuntien, kuntayhtymien ja seurakuntien omat sekä niiden takaamat obligaatiot samoin kuin valtiovarainministeriön tähän tarkoitukseen hyväksymien luottolaitosten ja edellä mainittujen keskusliikkeiden obligaatiot.

Osuuskuntalain 17 c §:ssä säädetään osuuskunnan velvollisuudeksi järjestää tilinomistajan saamisen turvaamiseksi valtiovarainministeriön hyväksymä takaus tai muu vastaava vakuus.

Osuuskuntalain 17 d §:n mukaan osuuskunnan luottamushenkilöt, tilintarkastajat, toimihenkilöt sekä osuuskuntien keskusliik-

keen ja valtiovarainministeriön asettama tarkastaja ovat velvollisia pitämään salassa, mitä he ovat säästökassatoimintaan liittyvässä tehtävässään saaneet tietää tilinomistajan talletuksista. Tietoja saadaan antaa vain syyttäjä- ja poliisiviranomaisille rikoksen selvittämiseksi.

Osuuskuntalain 17 e §:n mukaan säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta ei vastasaatavallaan saa kuitata sellaisia yksityishenkilöiden säästökassatalletusvaroja, joita ei saa ulosmitata. Säännöksen vastainen kuitaus on mitätön.

Lain 18 §:n mukaan säästökassan tarkastuksen suorittaa osuuskuntien keskusliikkeen yhteydessä toimiva tilintarkastusosasto. Jos osuuskunnalla ei ole keskusliikettä, tarkastuksen suorittaa Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö, jonka valtiovarainministeriö on osuuskunnan esityksestä hyväksynyt. Tarkastusta ohjaa ja valvoo valtiovarainministeriö.

Lainausliikettä saa osuuskuntalain 18 a §:n mukaan kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan lisäksi harjoittaa ainoastaan osuuskunta, joka toimii vain jäsentensä piirissä ja jonka jäseniä voivat olla vain määrätyn yhteisön henkilökuntaan kuuluvat.

Osuuskuntalain 199 ja 200 §:ssä on rangaistussäännökset, joiden nojalla voidaan tuomita rangaistus säästökassatoimintaa koskevien säännösten tai määräysten rikkomisesta. Lain 201 §:n mukaan lääninhallitus voi valtiovarainministeriön tai säästökassan tarkastajan asettaneen keskusliikkeen esityksestä sakan uhalla velvoittaa osuuskunnan luottamushenkilön, tilintarkastajan, toimihenkilön tai säästökassatarkastajan, joka ei ole noudattanut osuuskuntalain 3 luvun säännöksiä, säästökassaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai valtiovarainministeriön antamia määräyksiä, täyttämään velvollisuutensa.

Lailla tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa, joka tuli voimaan vuoden 1994 alussa, on lisätty säästökassatallettajien saamisen turvaa. Lain mukaan valtiovarainministeriö lunastaa valtiolle maksukyvyttömäksi tulleen osuuskunnan jäseniltä heidän tileilleen osuuskunnan säästökassaan ennen lain voimaantuloa tehdyt talletukset. Lain 13 §:ä muutettiin heinäkuun 1995 alusta voimaan tulleella lailla (916/95). Muutoksen perusteella valtio lunastaa myös tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain

voimaantulon jälkeen tehdyt talletukset. Edellytyksenä on kuitenkin, että osuuskunnan maksukyttömyys on alkanut ennen 1 päivää huhtikuuta 1995.

Osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta annetun lain (188/22) mukaan, jos osuuskunnan säästökassatalletuksesta antama vastakirja tai muu talletustodistus on kadonnut, säästökassatallettajan on ilmoitettava tästä osuuskunnan hallitukselle, jonka on kuulutettava todistuksen katoamisesta virallisessa lehdessä. Jos talletustodistusta ei ole löydetty kuuden kuukauden kuluessa kuulutuksesta, tallettaja on oikeutettu nostamaan talletuksensa eikä kadonnut vastakirja ja muu todistus enää sen jälkeen oikeuta nostamaan varoja säästökassasta.

2.2. Käytäntö

Säästökassatoimintaa harjoittavat Suomessa Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan (SOK) jäsenosuuskunnat. Aikaisemmin myös Osuuskunta EKA-yhtymä ja Osuusliike Elanto harjoittivat säästökassatoimintaa. Osuuskunta EKA-yhtymä joutui lopettamaan säästökassatalletusten vastaanottamisen sen tultua asetetuksi yrityksen saneerausmenettelyyn lokakuussa 1993 ja Osuusliike Elanto sen tultua asetetuksi saneerausmenettelyyn maaliskuussa 1995. Muut kuin kauppaliikettä harjoittavat osuuskunnat eivät ole harjoittaneet säästökassatoimintaa.

SOK:n jäsenosuuskunnista säästökassatoimintaa harjoittavat 23 alueosuuskauppaa sekä 14 paikallisosuuskauppaa. SOK:n jäsenosuuskunnissa säästökassatalletuksia on noin 1 191 miljoonaa markkaa (31.12.1995), joista noin 1 153,8 miljoonaa markkaa alueosuuskaupoissa ja noin 37,2 miljoonaa markkaa paikallisosuuskaupoissa. Säästökassatalletuksia on vastaanotettu kaikkiaan noin 560 toimipisteessä. SOK:n jäsenosuuskuntien säästökassatalletusten vakuutena on kaksi keskinäistä takausrengasta. Alueosuuskaupat takaavat muiden alueellisten osuuskauppojen sitoumukset ja paikallisosuuskaupat muiden paikallisten osuuskauppojen sitoumukset. Keskinäisessä takausreitumuksessa kukin osuuskunta sitoutuu omavelkaiseen takaukseen vahingosta, joka syntyy tai uhkaa syntyä takausrengaaseen kuuluvan toisen osuuskunnan säästökassatallettajille sen johdosta, ettei osuuskunta voi suorittaa jäsenilleen säästökassatalletuksiin perustuvia

saamisia. SOK:n osuuskauppatarkastus tarkastaa ja valvoo säästökassatoimintaa valvomalla jäsenosuuskuntiansa vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Tarkastusta ohjaa ja valvoo valtiovarainministeriö.

2.3. Nykytilan arviointi

Kauppaliikettä harjoittavilla osuuskunnilla on Suomessa jo varsin pitkään ollut oikeus ottaa jäseniltään vastaan pankkitalletuksiin ehtoiltaan rinnastettavia talletuksia. Tätä oikeuttaan osuuskunnat ovat harjoittaneet erityisenä säästökassatoimintana. Säästökassatoiminta alkoi vuosisadan alussa, ja jo 1920-luvulla se laajeni käsittämään suurimman osan osuuskunnista.

Osuuskuntamuotoisen yrityksen tunnusmerkkeihin kuuluu jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukeminen. Toisaalta jäsenten on osallistuttava osuuskunnan toimintaan käyttämällä hyväkseen sen palveluksia. Säästökassatalletuksia tekemällä jäsen sitoutuu osuuskunnan toimintaan myös sitä suoranaisesti rahoittamalla. Osuuskunnan jäsenet ovat osuustoiminnan periaatteiden mukaisesti voineet itse valita hallintoelimet, jotka päättävät säästökassatoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä talletuksilla hankittujen varojen käytöstä.

Osuuskuntien säästökassatoiminnalle on ollut tyypillistä pyrkimys sekä aatteellisten että taloudellisten päämäärien edistämiseen. Tavoitteena on ollut jäsenten säästäväisyyden edistäminen mutta samalla myös varojen hankinta jäsenten omistaman osuuskunnan liiketoiminnan rahoittamiseksi. Koska osuuskunnan jäsenet omistavat osuuskunnan, säästökassatoiminta on ollut keino vahvistaa jäsenistön sitoutumista osuuskunnan toimintaan. Osuustoiminta yleensäkin on muodostanut aatteellisen vaihtoehdon sellaisille liiketoimintaa harjoittaville osakeyhtiöille ja muille yhtiöille, joiden päätarkoituksena on hankkia voittoa osakkaiden tai muiden omistajien sijoittamalle pääomalle. Alun alkaen säästökassatoiminnan tarkoituksena on myös ollut tarjota osuuskunnan jäsenille käytännöllinen mahdollisuus tallettaa varojaan, minkä vuoksi osuuskunnat perustivat säästökassojen toimipisteitä myös sellaisille seuduille, joilla ei ole ollut talletuspankkien toimipaikkoja.

Säästökassatoiminnan merkitys osuuskauppojen rahoituksessa on edelleen melko suuri. Vuoden 1995 lopussa SOK:n jäsen-

osuuskunnissa oli säästökassatalletuksia yhteensä 1 191 miljoonaa markkaa. Säästökassatalletuksia oli siten noin 0,4 prosenttia talletuspankkien talletuskannasta.

Osuuskuntien harjoittama säästökassatoiminta on säästökassatallettajien keskuudessa mielletty pitkälti pankkitoiminnan kaltaiseksi. Tähän mielikuvaan on liittynyt myös käsitys, että säästökassatalletus on täysin riskitön varojen tallettamismuoto. Mielikuva on kuitenkin virheellinen. Säästökassatoiminnassa kyse on omistajarahoituksesta, jossa osuuskunnan jäsenet sijoittavat rahavaroja omistamaansa osuuskuntaan sen toiminnan rahoittamiseksi. Säästökassatalletuksiin, kuten kaikkeen muuhunkin omistajarahoitukseen, liittyy myös riski. Osuuskunnan säästökassatoimintaa eroaa pankkitoiminnasta myös siinä, ettei säästökassatoimintaan kuulu luotonanto tai muu rahoitustoiminta. Säästökassatalletuksilla ei myöskään, toisin kuin pankkitalletuksilla, ole talletussuojajärjestelmän mukaista vakuusrahastosuojaa. Säästökassatoiminta ei lisäksi ole osuuskunnan liiketoimintaa, vaan varsinaisen liiketoiminnan, kauppaliikkeen, ohella harjoitettavaa toimintaa.

Rahoitus- ja arvopaperimarkkinat ovat viime vuosien aikana kehittyneet voimakkaasti. Tämä on johtanut säästökassatalletusten merkityksen vähenemiseen koko rahoitusjärjestelmän kannalta, vaikka osuuskuntien kannalta toiminnalla onkin edelleen melko suuri merkitys. Kehitys on johtanut myös siihen, että säästökassatalletuksista on muodostunut pankkitalletusten ja arvopaperimarkkina-alaissa säänneltyjen riskisijoitusten väliin sijoittuva sijoitusmuoto. Säästökassatalletusten omistajarahoituluonteen johdosta ne ovat kuitenkin pankkitalletusten sijasta rinnastettavissa lähinnä muihin vähittäiskauppaa harjoittaviin yrityksiin tehtäviin riskisijoituksiin.

Osuuskuntien harjoittamaan säästökassatoimintaan liittyy myös kilpailunäkökohtia. Säästökassatalletuksista maksettavat korot ja muut toiminnasta osuuskunnalle aiheutuvat kulut ovat useimmiten alhaisemmat kuin luotto- ja rahoituslaitoksista otettavien luottojen kustannukset tai joukkovelkakirjojen liikkeen laskemisesta aiheutuvat korko- ja muut rahoituskustannukset. Kun säästökassatoimintaa saavat harjoittaa vain kauppaliikettä harjoittavat osuuskunnat, tämä voi asettaa osuuskuntamuotoiset vähittäiskaupan alan yritykset rahoituksen hankinnassa muita yritysmuotoja edullisempaan asemaan, mikä

puolestaan saattaa joissain tilanteissa johtaa kilpailun vääristymiseen. Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta voi olla myös konsernin emoyritys, jolla on myös muuta kuin vähittäiskauppaa harjoittavia tytäryrityksiä. Emoyrityksenä olevan osuuskunnan mahdollisuudella hankkia varoja säästökassatoiminnan kautta saattaa konsernirakenteen johdosta olla vaikutuksia kilpailuun myös tytäryritysten toimialoilla.

Kilpailunäkökohtia arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon myös se, että osuuskunnilla on selvästi osakeyhtiöitä huonommat mahdollisuudet oman pääoman ehtoisen riskirahoituksen hankkimiseen. Syitä tähän on useita. Osuusmaksun määrästä riippumatta jokaisella jäsenellä on ensimmäisen asteen osuuskunnissa vain yksi ääni, lisäosuusmaksu ja sijoitusosuusmaksu eivät anna lainkaan päätäntävaltaa osuuskunnassa. Osuuskunnan on lisäksi palautettava eronneelle jäsenelle tämän maksama osuusmaksu ja lisäosuusmaksu on irtisanomisen varainen. Kilpailunäkökohtia arvioitaessa on myös otettava huomioon, että vaikka osuuskunnan säästökassansa vastaanottamat varat ovat oikeudellisesti osuuskunnan velkaa varat sijoittaneelle jäsenelle, niin säästökassatoimintaan liittyy omistajarahoituspiirteitä.

Osuuskuntalaissa säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan maksuvalmiutta säännellään kassavarantovaatimuksella, joka on 10 prosenttia säästökassatalletusten määrästä. Voimassa olevan lain mukainen maksuvalmiuden sääntely on kuitenkin osoittautunut puutteelliseksi. Tämä ilmeni Osuuskunta EKA-yhtymän lähinnä ylivelkaisuudesta ja toiminnan tappiollisuudesta johtuneista taloudellisista ongelmista syksyllä 1993 aiheutuneen talletuspaon yhteydessä. Erityisesti se, että Osuuskunta EKA-yhtymän säästökassatalletuksista erittäin huomattava osa oli vaadittaessa maksettavia talletuksia, osoittautui osuuskunnan maksuvalmiuden kannalta tuhoisaksi. Osuusliike Elannon kohdalla keväällä 1995 osuuskunnan pelko talletuspaosta ja siitä seuraavasta maksuvalmiuskriisistä ja maksukyvyttömyydestä oli yhtenä perusteena Osuusliike Elannon yrityksen saneerausmenettelyä koskeneen hakemuksen jättämiselle. Säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien kassavarantosääntelyssä ei kuitenkaan ole otettu huomioon vaadittaessa maksettavista talletuksista aiheutuvaa erityistä maksuvalmiusriskiä.

Osuuskuntalain säästökassatoimintaa kos-

kevat säännökset eivät nykyisin edellytä, että säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta antaa säästökassatallettajille tietoja taloudellisesta tilastaan ja sen kehityksestä. Taloudellisten tietojen antaminen on täysin osuuskunnan omassa harkinnassa kuten myös se, kuinka mahdollisesti annettavat tiedot esitetään. Säästökassatallettajan mahdollisuus arvioida osuuskunnan kykyä vastata säästökassatalletuksista johtuvista velvoitteistaan on tämän johdosta puutteellinen, varsinkin kun säästökassatallettajilla ei useinkaan ole erityistä taloudellista asiantuntemusta. Säästökassatallettajat ovatkin yrityksen taloudellista tilaa koskevan tiedonsaantioikeuden osalta huonommassa asemassa kuin osakkeisiin ja joukkovelkakirjoihin tai sijoitusrahas-to-osuuksiin sijoittavat henkilöt.

Voimassa olevan lain mukainen viranomaisten suorittama osuuskuntien säästökassatoiminnan valvonta on osoittautunut ongelmalliseksi. Säästökassatoimintaan sinänsä ei liity omaa itsenäistä taloudellista riskiä, vaan riskin muodostaa osuuskunnan liiketoiminta, mikä kävi selvästi ilmi niin Osuuskunta EKA-yhtymän taloudellisten ongelmien yhteydessä syksyllä 1993 kuin Osuusliike Elannon ongelmien yhteydessä keväällä 1995. Osuuskunta EKA-yhtymä ja Osuusliike Elanto eivät enää pystyneet vastaamaan säästökassatallettajille velvoitteistaan. Syynä tähän olivat Osuuskunta EKA-yhtymän kohdalla osuuskunnan ja sen tytäryritysten liiketoiminnan suuret taloudelliset ongelmat ja Osuusliike Elannon kohdalla osuuskunnan liiketoiminnan tappiollisuus sekä osuuskunnan ja sen rahoittajapankin rahoitusneuvotte-luja koskevien tietojen tuleminen julkisuuteen. Kummankaan osuuskunnan kohdalla syynä eivät olleet säästökassatoiminnan ongelmat.

Tästä syystä viranomaisvalvonnan järjestäminen siten, että säästökassatalletukset olisivat säästökassatallettajien kannalta turvattuja osuuskunnan liiketoiminnan riskeiltä, edellyttäisi, että viranomainen valvoisi paitsi osuuskunnan säästökassatoimintaa myös osuuskunnan ja sen mahdollisten tytäryritysten liiketoiminnan harjoittamista. Myös osuuskunnan tytäryritysten liiketoiminnan valvonta olisi välttämätöntä, koska monitoimiosuuskuntien säästökassatalletukset voivat konsernisuhteen johdosta ohjautua osuuskunnan vähittäiskaupan rahoittamisen sijasta tytäryritysten toiminnan rahoitukseen, kuten Osuuskunta EKA-yhtymän kohdalla tapah-

tuikin.

Viranomaisvalvonnan ulottaminen säästökassatoiminnan lisäksi liiketoiminnan valvontaan edellyttäisi myös, että viranomaisella olisi oikeus puuttua liiketoiminnan harjoittamiseen. Muutoin viranomaisen kantaa vastuun toimista, joihin se ei voi vaikuttaa. Liiketoimintaa koskevaa viranomaisvalvontaa ei kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena tai edes viranomaisen toimivaltaan kuuluvana. Kauppaliikkeen harjoittaminen ei myöskään ole luvanvaraista toimintaa, joka oikeuttaisi viranomaisen valvomaan, että liiketoimintaa harjoitetaan lupaehtojen mukaisesti.

Säästökassatoiminnan nykyiseen viranomaisvalvontaan kuuluu myös vaatimus, että valtiovarainministeriö hyväksyy säästökassatallettajien saamisten turvaamiseksi järjestetyt vakuudet. Jotta valtiovarainministeriö voisi arvioida asetettujen vakuuksien todellisen arvon osuuskunnan mahdollisesti tullessa maksukyvyttömäksi, ministeriöllä olisi oltava käytettävissään erittäin tarkat tiedot osuuskunnan ja sen mahdollisten tytäryritysten taloudellisesta tilasta ja liiketoiminnasta, jopa osuuskunnan ja sen tytäryritysten liikesalaisuuksista. Osuuskunnan ja sen tytäryritysten kannalta näin laaja tietojenantovelvollisuus on oikeudellisesti hyvinkin kyseenalaista ja asettaa ne muiden yritysten kanssa eriarvoiseen asemaan. Valtiovarainministeriön kannalta pelkkä tietojensaantioikeus ei toisaalta ole riittävää, vaan vakuusjärjestelyiden kattavuuden varmistaminen myös maksukyvyttömyystilanteissa edellyttäisi oikeutta puuttua osuuskunnan ja sen tytäryritysten liiketoimintaan. Näin laajaa viranomaisvalvontaa ei kuitenkaan voida pitää, ottaen huomioon säästökassatalletusten omistajarahoituluonne, elinkeino- ja oikeuspoliittisesti asianmukaisena.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Esityksen tavoitteet

Osuuskuntien säästökassatoimintaa koskeva lainsäädäntö ei ole 1980-luvun alun jälkeen juuri uudistettu. Sen vuoksi se on monilta osin jäänyt jälkeen muusta rahoitus- ja arvopaperimarkkinoita koskevasta lainsäädännöstä, jota on uudistettu määrätietoisesti muun muassa Euroopan yhdentymiskehityksestä johtuvista syistä. Esityksellä pyritään

saattamaan osuuskuntien säästökassatoimintaa koskeva lainsäädäntö muun rahoitus- ja arvopaperimarkkinoita koskevan säännösten kanssa samalle nykyaikaiselle tasolle sekä lähentämään säästökassaan sijoittamista arvopaperimarkkina-alaissa säännellyn riskisijoittamisen kanssa. Tämä merkitsee muun muassa, että alalletuloa ja alan itesääntelyä koskevia vaatimuksia täsmennetään. Esitykseen on lisäksi otettu rahanpesua ja jäsenisijoitusten markkinointia koskevat säännökset, jotka soveltuvien osin noudattavat voimassa olevaa luottolaitoslainsäädäntöä.

Osuuskunnan jäseniltään säästökassatalletuksina vastaanottama rahoitus on osoitus osuuskunnan jäsenten sitoutumisesta osuuskuntaan ja sen liiketoimintaan. Omistajien sitoutuminen omistamaansa yritykseen on tavoiteltava päämäärä kaikessa elinkeinotoiminnassa. Siksi on elinkeinopoliittisesti edelleen perusteltua, että jäsenistöltään laajalla osuuskunnalla, jolla osuusmaksun lisäksi ei käytännössä ole muita keinoja hankkia oman pääoman ehtoista rahoitusta omistajiltaan, on mahdollisuus harjoittaa säästökassatoimintaa ja vahvistaa jäsentensä sitoutumista yritykseen. Esityksen tavoitteena onkin kehittää säästökassatoimintaa omistajarahoitukseksi ja näin edistää osuuskunnan jäsenten sitoutumista osuuskunnan omistajina sen toimintaan ja rahoitukseen.

Periaatteessa osuuskunnan omistajia, jäseniä, ei pidä erityisesti suojata heidän sijoittaessaan varoja omistamaansa yritykseen. Tällainen suojaaminen on sinänsä tarpeeton, koska osuuskuntalaki ja osuuskunnan säännöt sisältävät säännökset ja määräykset jäsenten oikeuksista ja velvollisuuksista osuuskuntaan nähden. Osuuskunnan omistajina jäsenillä on myös oikeus osallistua osuuskunnan hallintoon ja sitä kautta säästökassatoimintaa koskevaan päätöksentekoon. Osuuskuntien harjoittamaan säästökassatoimintaan liittyy kuitenkin piirteitä, joiden perusteella säästökassatoiminnan sääntely laissa ja säästökassasijoittajien suojaaminen on toistaiseksi perusteltua.

Osuuskunnan harjoittama säästökassatoiminta nojautuu säästökassatallettajien keskuudessa toimintaa kohtaan tunnettuun luottamukseen. Säästökassatoimintaa koskevan sääntelyn äkillinen purkaminen tai jyrkkä vähentäminen voisi horjuttaa tätä luottamusta. Epäluottamus säästökassatoimintaa kohtaan voisi johtaa hallitsemattomaan säästökassatalletusten nostamiseen, jolloin osuus-

kunnan saattaisi olla mahdotonta lyhyessä ajassa hankkia riittävästi varoja säästökassatalletusten maksuun. Tällaisen tilanteen välttämiseksi on erittäin tärkeää, että säästökassatallettajien luottamus säästökassatoimintaan säilyy, minkä johdosta säästökassatoiminnan sääntelyä osuuskuntalaissa ei voida olennaisesti vähentää tai siitä luopua äkillisesti.

Ehdotuksessa onkin lähdetty siitä, että säästökassatoimintaa koskevat säännökset uudistetaan. Kun uudistetusta lainsäädännöstä on saatu käytännön kokemuksia, säästökassatoimintaa koskevaa lainsäädäntöä tarkasteltaisiin uudelleen. Tarkastelussa otettaisiin huomioon muun muassa rahoitusmarkkinoilla tapahtunut kehitys, toiminnan mahdolliset kilpailuvaikutukset, uudistetusta säästökassatoiminnasta saadut kokemukset ja mahdollinen Euroopan yhteisön rahoitus- ja arvopaperimarkkinoita koskeva uusi säännöstö. Tarkastelussa otettaisiin huomioon myös Euroopan yhteisön mahdollinen säästökassatoimintaa koskeva säännöstö, mikäli tällaista säännöstöä olisi annettu. Tarkastelun perusteella voitaisiin osuuskuntien säästökassatoimintaa koskevia säännöksiä edelleen tarkistaa. Mahdollisia vaihtoehtoja voisivat olla esimerkiksi säästökassatoiminnan erillissääntelyn jatkaminen osuuskuntalaissa, kuten nykyisinkin, tai osuuskuntien säästökassaan tehtävien sijoitusten pidemmälle menevä rinnastaminen muihin riskin sisältäviin sijoituksiin, jolloin myös säästökassasijoituksiin voitaisiin soveltaa arvopaperimarkkinalain (495/89) säännöksiä. Jos tarkastelun perusteella päädyttäisiin siihen, että säästökassasijoitukset rinnastetaan muihin sijoituksiin, ei osuuskuntalaissa enää tarvitsisi säätää erikseen esimerkiksi säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien tiedonantovelvollisuudesta ja toiminnan valvonnasta, koska näistä on säännökset arvopaperimarkkinalaissa. Säästökassatoimintaa koskevan lainsäädännön uudelleen tarkastelu voisi tapahtua vuosikymmenen lopussa.

Rahoitusjärjestelmä on Suomessa erittäin pankkikeskeinen. Kokemukset pankkien taloudellisten vaikeuksien seurauksista ovat selvästi kasvattaneet tarvetta vähentää tätä pankkikeskeisyyttä ja kehittää talletuspankkien ulkopuolella toimivaa kotimaista rahoitusjärjestelmää. Suureksi osaksi tämä tarve edellyttää kotimaisten arvopaperimarkkinoiden kehittämistä, kuten yritysten mahdollisuutta käyttää joukkovelkakirjarahoitusta ja

sijoittajien edellytyksiä sijoittaa sijoitusrahastoihin. Osuuskunnan säästökassatoiminta voi olla yksi keino ohjata rahoituksen välitystä pankkijärjestelmän ulkopuolelle. Arvopaperimarkkinoiden toiminnan ja sijoittajan suojan kannalta eri sijoitusmuotoja koskevan sääntelyn ja valvonnan tulisi vastata mahdollisimman pitkälle toisiaan. Myös tämä puoltaa sitä, että osuuskunnan säästökassaan sijoittamista koskisivat samat säännökset kuin muuta riskisijoittamista.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan tarkennettaviksi säännöksiä osuuskunnan oikeudesta harjoittaa säästökassatoimintaa asettamalla toiminnan edellytykseksi osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevat vähimmäisvaatimukset. Monitoimiosuuskuntien säästökassatoimintaan liittyvien erityisten taloudellisten riskien vähentämiseksi ehdotetaan toimialavaatimuksen, vähittäiskaupan harjoittamisen, ulottamista koskemaan koko konsernia.

Esityksessä ehdotetaan, että säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla tulee olla erityiset säästökassatoimintaa koskevat säännöt, jotka ministeriö vahvistaa. Samalla ehdotetaan luovuttavaksi osuuskunnan yhteisöoikeudellisten sääntöjen ministeriössä suoritettavasta tarkastamisesta.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan velvollisuus järjestää jäsensijoitukseen perustuvan saamisen turvaamiseksi valtiovarainministeriön hyväksymä takaus tai muu vastaava vakuus ehdotetaan poistettavaksi. Vakuusjärjestelyt jäisivät yksinomaan osuuskunnan omaan harkintaan ja vastuulle. Vakuuksien hyväksymismenettely ehdotetaan korvattavaksi säästökassatoimintaa harjoittavalle osuuskunnalle asetettavalla jäsensijoituksen arvoon vaikuttavia seikkoja koskevala tiedonantovelvollisuudella. Osuuskunnan tulee laatia kultakin yli kuuden kuukauden pituiselta tilikaudelta osavuositarkastus, jossa selostetaan osuuskunnan varoja, vastuita, tuloja ja muita jäsensijoituksen arvoon vaikuttavia seikkoja. Osavuositarkastuksen lisäksi säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan tulee laatia tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen tilinpäätöksen pääkohdat sisältävä tilinpäätöstiedote. Osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa olisi kerrottava jäsensijoittajille myös vakuusjärjestelystä ja niiden kattavuudesta. Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan tulisi myös asettaa

tilinpäätöksensä jäsenarjoittajien nähtäville. Osuuskunnan olisi julkistettava kaikki päätöksensä ja muut seikat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenarjoituksen arvoon.

Säästökassatoiminnan tarkastusta ja valvontaa koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi siten, että vastuu säästökassatoiminnan tarkastuksesta on säästökassatarkastajalla. Säästökassatarkastajan oikeudet ja velvollisuudet määriteltäisiin tarkemmin osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevis-
sa säännöissä.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Viranomaisvalvonnan loppuminen vähentää valtiovarainministeriöstä puolen henkilötyövuoden henkilöstötarpeen. Toisaalta uusien säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen tarkastus ja muut lainmuutokseen liittyvät tehtävät lisäävät muutaman vuoden ajan ministeriön henkilöstötarvetta puolella henkilötyövuodella. Näin ollen esityksellä ei ole välittömästi henkilöstövaikutuksia.

Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset. Säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien ehdotettu maksuvalmiussääntelyn kiristäminen aiheuttaa osuuskunnille jonkin verran lisäkustannuksia, kuten myös tiedonantovelvollisuuden täyttäminen. Osuuskunnille aiheutuvat kustannusten lisäykset eivät kuitenkaan ole merkittäviä.

Jäsenarjoittajien kannalta esitys merkitsee sijoittajansuojan paranemista, kun säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla on velvollisuus antaa jäsenarjoittajille säännöllisesti tietoja taloudellisesta asemastaan. Samoin osuuskunnan maksuvalmiussääntelyn kiristäminen parantaa jäsenarjoittajien suojaa.

5. Asian valmistelu

Hallituksen esityksessä laiksi tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa (HE 267/1993 vp) ja hallituksen esityksessä laiksi tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE 34/1995 vp) hallitus ilmoitti, että se tulee antamaan esityksen osuuskuntalain 3 luvun muuttamiseksi, jolla pyritään täsmentämään osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevia säännöksiä.

Valtiovarainministeriö asetti 1 päivänä helmikuuta 1994 työryhmän, jonka tehtävänä

oli valmistella rahoitusmarkkinoiden kehityksen edellyttämät muutokset säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmä jätti yksimielisen muistionsa valtiovarainministeriölle heinäkuussa 1994. Muistioon liittyi ehdotus hallituksen esitykseksi laeiksi osuuskuntalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Hallituksen esityksen pohjana on käytetty työryhmän muistiot. Muistiosta pyydettiin lausunnot kauppa- ja teollisuus- sekä oikeusministeriöltä, Suomen Pankilta, rahoitustarkastukselta, keskusrikospoliisilta, kirjanpitolautakunnalta, kuluttaja-asiamieheltä, kuluttajavirastolta, Keskuskauppakamarilta, Osuusliike Elannolta, Pellervo-Seuralta ja Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnalta. Lisäksi Osuuspankkien Keskusliitto ja Suomen Pankkiyhdistys antoivat oma-aloitteisesti muistiosta lausuntonsa. Lausunnoissa esitetyt näkemykset on pyritty ottamaan huomioon hallituksen esityksessä.

6. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Esityksessä on otettu huomioon Euroopan talousaluetta koskevaan sopimukseen sisältyvän rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä annetun neuvoston direktiivin (91/308/ETY, jäljempänä rahanpesudirektiivi) säännökset rahanpesun estämisestä. Rahanpesudirektiivi koskee varsinaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia, mutta sen 12 artiklassa on asetettu velvollisuus saattaa direktiivin rahanpesua koskevat säännökset koskemaan myös muita sellaisia ammatteja ja yrityslajeja, joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Voimassa oleva laki tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa sopii huonosti yhteen ehdotetun säästökassatoimintaa koskevan sääntelyn kanssa, jolla jäsenarjoitusten omistajarahoitusluonnosta korostetaan. Lain kumoaminen siirryttäessä ehdotuksen mukaiseen säästökassatoiminnan sääntelyyn voisi kuitenkin aiheuttaa epäluottamusta säästökassojen jäsenarjoittajien keskuudessa. Tämän johdosta lakia ei vielä tässä vaiheessa

ehdoteta kumottavaksi. Lain kumoaminen tulee kuitenkin harkittavaksi myöhemmin, kun uudistetun lain mukaisesta säästökassatoiminnasta on saatu kokemuksia. Lisäksi koska laki turvaa vain sellaiset säästökassoihin tehdyt jäsenisjoitukset, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa 1 päivänä tammikuuta 1994, lain turvaamia jäsenisjoituksia ei enää muutaman vuoden kuluttua ole määraikaistilien erääntymisen ja käyttelytileillä olleiden varojen käyttämisen johdosta. Tilanne ei oleellisesti ole muuttunut lain

13 §:n muuttamisesta annetun lain tultua voimaan, koska muutoksen mukaan 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen tehtyjen talletusten lunastamisen edellytyksenä on, että osuuskunnan maksukyvyttömyys on alkanut ennen 1 päivänä huhtikuuta 1995.

Säästökassatoimintaa koskevia rangaistus-säännöksiä tarkistetaan tarvittaessa, kun oikeusministeriössä valmisteltava hallituksen esitys arvopaperimarkkinarikosten sääntelystä annetaan eduskunnalle.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Osuuskuntalaki

3 luku. Säästökassatoiminta

16 §. Pykälässä määritellään osuuskunnat, joilla on oikeus harjoittaa säästökassatoimintaa. Pykälän 1 momentissa säästökassatoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa osuuskunta vastaanottaa jäseniltään takaisinmaksettavia markkamääräisiä rahavaroja, jotka otetaan lakiehdotuksen 16 f §:ssä tarkoitetut yleiset tiliehdot täyttävälle tilille ja joista osuuskunta suorittaa hyvityksenä tiliehtojen mukaisen koron. Säästökassatoiminnan ensisijaisena tarkoituksena on osuuskunnan liiketoiminnan rahoittaminen. Säästökassatoiminnan tarkoituksena on osuuskunnan liiketoiminnan rahoittamisen lisäksi edistää osuuskunnan jäsenten säästäväisyyttä ja jäsenten sitoutumista osuuskunnan toimintaan.

Osuuskunnan säästökassatoiminta eroaa talletuspankkien harjoittamasta talletusten vastaanottamisesta. Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 50 §:n mukaan talletuksella tarkoitetaan talletuspankin yleisöltä vastaanottamia takaisinmaksettavia varoja, jotka on vastaanotettu rahoitustarkastuksen hyväksymät yleiset ehdot täyttävälle tilille. Talletuspankkiin tehdyille talletuksille on ominaista, että niillä on lakiin perustuva vakuusrahastosuoja. Osuuskunnan säästökassaan tehdyillä talletuksilla ei taas ole vakuusrahastosuojaa. Tämän eron korostamiseksi ja jotta ero olisi myös tavalliselle jäsennelle selvä, ehdotetaan osuuskuntien säästö-

kassatoiminnassa otettavaksi käyttöön käsite jäsenisjoitus.

Pykälässä ehdotetaan myös luovuttavaksi käsitteestä lainausliikettä harjoittava osuuskunta, joka korvataan käsitteellä säästökassatoiminta, jota on yksinomaaisesti käytetty käytännössä ja pääasiallisesti myös osuuskuntalaissa. Tästä syystä myös lain 3 luvun otsikko ehdotetaan muutettavaksi.

Nykyisen 16 §:n mukaan säästökassatoimintaa saa harjoittaa kauppaliikettä harjoittava osuuskunta. Käsite kauppaliike on vanhentunut ja tulkinnanvarainen. Tämän johdosta se ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä vähittäiskauppa. Vähittäiskaupalla tarkoitetaan hyödykkeiden myymistä yksittäisille kuluttajille. Jotta osuuskunta saisi harjoittaa säästökassatoimintaa, sen pääasiallisena toimialana on oltava vähittäiskauppa. Osuuskunnan pääasiallisena toimialana on säännöksen tarkoittamalla tavalla vähittäiskauppa, jos sen liikevaihdoista yli 50 prosenttia kertyy vähittäiskaupasta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kirjanpitolaisissa (655/73) tarkoitetun konsernin emoyrityksenä olevan osuuskunnan oikeudesta harjoittaa säästökassatoimintaa. Monitoimiosuuskunnan liiketoimintaan liittyy usein suurempi liiketoimintariski kuin pelkkää vähittäiskauppaa harjoittavan osuuskunnan liiketoimintaan. Säännöksen tarkoituksena on pienentää tästä säästökassatoiminnalle aiheutuvia taloudellisia riskejä. Lisäksi koska säästökassatoiminta on vain vähittäiskauppaa harjoittaville osuuskunnille sallittu erityinen toimintamuoto, ei ole asianmukaista, että konsernirakenteella voitaisiin

kiertää osuuskunnan toimialaa koskevaa vaatimusta.

Kirjanpitolain 22 a §:n mukaan liiketoimintaa harjoittava kirjanpitovelvollinen on emoyritys, jos sillä on lain 22 b §:ssä tarkoitettulla tavalla määräämisvalta toisessa liiketoimintaa harjoittavassa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä eli tytäryrityksessä.

Kirjanpitolain 22 b §:n 1 momentin mukaan kirjanpitovelvollisella on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa ensinnäkin, jos sillä on enemmän kuin puolet toisen yrityksen kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Toiseksi määräämisvaltasuhde on kysymyksessä, jos kirjanpitovelvollisella on yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla oikeus nimittää osa toisen kirjanpitovelvollisen tai siihen verrattavan ulkomaisen yrityksen hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenistä tai sellaisen toimielimen jäsenistä, joka nimittää tällaisen toimielimen, ja tämä oikeus yhdessä omistuksen tai jäsenyyden tuottaman äänivallan kanssa tuottaa oikeuden nimittää tällaisen toimielimen jäsenen enemmistön. Kolmanneksi on kysymyksessä määräämisvaltasuhde, jos kirjanpitovelvollisella sopimuksen perusteella on edellä mainittuja vastaava määräämisvalta. Kirjanpitovelvollinen on lain 22 b §:n 2 momentin mukaan konsernin emoyritys myös, jos sillä yhdessä yhden tai useamman tytäryrityksen kanssa taikka tytäryrityksellä yksin tai yhdessä muiden tytäryritysten kanssa on edellä tarkoitettu määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa.

Jos osuuskunta on konsernin emo- tai tytäryritys, se saa harjoittaa säästökassatoimintaa vain, jos koko konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa. Konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa, jos osuuskunnan ja sen tytäryritysten tai osuuskunnan emoyrityksen ja sen tytäryritysten konsernitaseen mukaisesta liikevaihdosta yli 50 prosenttia kertyy vähittäiskaupasta.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevan lain 3 momentissa oleva säännös, jonka mukaan pankkitoimintaa harjoittavista osuuskunnista säädetään erikseen. Säännös on tarpeeton, koska osuuskuntalain 3 luku koskee säästökassatoimintaa ja pankkitoimintaa harjoittavista osuuskunnista säädetään osuuspankkilaissa (1271/90) ja luot-

tolaitostoinnista annetussa laissa.

16 a §. Pykälässä säädetään säästökassatoiminnan edellytysten lakkaamisen seurauksista. Pykälän 1 momentin mukaan osuuskunnan on keskeytettävä jäsensijoitusten vastaanotto, jos sen jäsenmäärä tai osuuspääoma laskee alle 16 §:ssä säädetyn. Jäsensijoitusten vastaanotto on keskeytettävä välittömästi, kun osuuskunta havaitsee jäsenmäärän laskeneen alle 500 jäsenen tai osuuspääoman alle 500 000 markan. Jos jäsenmäärä tai osuuspääoma ei palaudu lain edellyttämälle tasolle kuuden kuukauden kuluessa, osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminta kokonaan. Tällöin osuuskunnan on sanottava irti jäsensijoitusvarat ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuskunta ei saa aloittaa uudelleen säästökassatoimintaa sen jouduttua lopettamaan säästökassatoiminnan harjoittamisen 1 momentin mukaisesti ennen kuin sekä jäsenmäärä että osuuspääoma ovat olleet lain vaatimusten mukaiset yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden.

Pykälän 3 momentin mukaan osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminta myös, jos osuuskunta tai sen kuuluessa konserniin konserni ei enää täytä säästökassatoiminnan harjoittamiselle asetettua vaatimusta, että osuuskunnan tai konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa. Tällöin osuuskunnan on sanottava irti jäsensijoitusvarat ja lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Jos osuuskunta on lopettanut säästökassatoiminnan sen johdosta, ettei se tai konsernin, johon se kuuluu, pääasiallisena toimialana enää ollut vähittäiskauppa, osuuskunta ei 4 momentin mukaan saa aloittaa uudelleen säästökassatoimintaa ennen kuin osuuskunnan tai sen kuuluessa konserniin konsernin pääasiallisena toimialana on vähintään yhden täyden tilikauden ollut vähittäiskauppa.

Pykälän 5 momentin mukaan jäsensijoituksen tehneellä jäsenellä on oikeus, jos osuuskunta lopettaa pykälän 1 ja 3 momentissa tarkoitettulla tavalla säästökassatoiminnan harjoittamisen, irtisanoa määräaikaissijoitus erääntymään välittömästi.

16 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla tulee olla säästökassatoimintaa koskevat säännöt, jotka ministeriö vahvistaa. Nykyinen 16 § ei edellytä, että osuuskunnalla on erilliset säästökassatoimin-

taa koskevat säännöt, vaan määräykset säästökassatoiminnasta voivat sisältyä osuuskunnan yhteisöoikeudellisiin sääntöihin, jotka osuuskunnan tulee toimittaa valtiovarainministeriön tarkastettaviksi. Rahoitus- ja arvopaperimarkkinoilla toimivien yritysten kohdalla on yleisesti luovuttu menettelystä, jossa valtiovarainministeriö tarkastaa ja hyväksyy yhteisöoikeudelliset säännöt. Sen sijaan ministeriö hyväksyy toiminnalliset säännöt. Myöskään säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien yhteisöoikeudellisten sääntöjen tarkastamista ei enää voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevat säännöt olisivat kuitenkin asiallisesti osa osuuskunnan sääntöjä, joten niiden päättämistä ja muuttamista koskeva päätöksentekomenettely on sama kuin osuuskunnan säännöillä muutoinkin. Toinen muutos nykyiseen sääntelyyn on se, että ministeriö ei ainoastaan tarkista säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä, vaan vahvistaa säästökassatoimintaa koskevat säännöt. Kyse ei kuitenkaan ole osuuskunnan varsinaisten yhteisöoikeudellisten sääntöjen vahvistamisesta, vaan ainoastaan säästökassatoimintaa koskevien toiminnallisten sääntöjen vahvistamisesta.

Ministeriön suorittaman säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen vahvistamisen tarkoituksena on varmistaa, että säännöt täyttävät lainsäädännön vaatimukset ja etteivät ne sisällä säännöksessä kiellettyjä, jäsensijoittajien kannalta kohtuuttomia määräyksiä.

Pykälän 2 momentissa määritellään säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen vähimmäissisältö. Säännöissä on ensinnäkin mainittava, keiltä jäsensijoituksia saadaan vastaanottaa. Lakiehdotuksen 16 c §:n mukaan jäsensijoituksia saadaan vastaanottaa vain osuuskunnan jäseniltä ja jäsenten alaikäisiltä lapsilta. Säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä olisi mahdollista, paitsi pitäytyä lain mukaiseen määrittelyyn, myös asettaa lisävaatimuksia ja rajoituksia. Säännöissä voitaisiin esimerkiksi rajata jäsensijoitusten vastaanottaminen vain luonnollisiin henkilöihin tai asettaa jäsenyydelle vähimmäisaika, jonka kuluttua jäsensijoituksia vasta voitaisiin vastaanottaa.

Toiseksi säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä on oltava määräykset siitä minkälaisissa toimipaikoissa jäsensijoituksia voidaan vastaanottaa. Voimassa olevassa laissa on yksityiskohtaiset säännökset toimipaikois-

ta ja muista toimipisteistä, joissa säästökassatalletuksia voidaan vastaanottaa. Lakiehdotuksen 16 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vain yleisesti toimipaikoista. Pykälän mukaan säästökassan toimipaikoista määrätään tarkemmin säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä.

Kolmanneksi säännöissä olisi oltava määräykset siitä, kuinka osuuskunnan säästökassatoiminnan tarkastus järjestetään. Erityisesti säännöissä olisi määrättävä lain 18 §:ssä tarkoitetun tarkastajan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Neljänneksi säännöissä olisi oltava määräykset siitä, kuinka kassavarantovelvoitteen seuranta, raportointi ja valvonta järjestetään.

Viidenneksi säännöissä määrätään menettelytavat, joilla jäsensijoitusten rajat päätetään. Jäsensijoitusten rajoilla tarkoitetaan säännöksessä esimerkiksi jäsensijoitusten markkamääräisiä vähimmäis- ja enimmäismääriä. Sääntöjen määräys jäsensijoitusten rajoista voisi koskea myös sitä, kuinka paljon osuuskunnalla saa olla jäsensijoituksia. Säännöissä voitaisiin määrätä esimerkiksi kaikkien jäsensijoitusten yhteenlaskettu enimmäismarkkamäärä tai kuinka suuri osa osuuskunnan veloista saa olla jäsensijoituksia. Jäsensijoitusten rajoista päättäminen kuuluisi käytännössä osuuskunnan hallintoneuvostolle tai hallitukselle. Säännös ei sinänsä velvoita osuuskuntaa asettamaan jäsensijoituksille rajoja, vaan se koskee mahdollisten rajojen asettamisessa noudatettavaa menettelyä.

Kuudenneksi säännöissä tulee olla määräys siitä, kuinka säästökassatoimintaa ja jäsensijoituksen tehneitä jäseniä koskevat tiedonannot annetaan jäsensijoituksen tehneiden jäsenten tiedoksi. Koska säästökassatoimintaa koskevat säännöt ovat erilliset toiminnalliset säännöt, ei olisi riittävää, että niissä viitataan tiedonantojen osalta osuuskunnan sääntöihin, vaan määräysten tulee olla täydelliset. Säännöksessä tarkoitettuja tiedotettavia asioita ovat esimerkiksi tiliehdot ja niiden muutokset sekä kuinka osavuositarkastuksen, tilinpäätöksen ja tilinpäätöstiedotteen valmistuminen sekä muut jäsensijoituksen arvoon vaikuttavia seikkoja koskevat tiedonannot saatetaan jäsensijoituksen tehneiden jäsenten tietoon.

Seitsemänneksi sääntöihin on sisällytettävä määräykset siitä, missä ja milloin osavuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote ovat jäsensijoituksen tehneiden jäsenten saatavilla. Osuuskunnan tulee lakiehdotuksen

17 a ja 17 b §:n mukaan laatia ja pitää jäsen-sijoituksen tehneiden jäsenten nähtävillä osavuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote. Osavuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote olisi pidettävä nähtävillä ainakin jokaisessa toimipisteessä, jossa osuuskunta vastaanottaa jäsen-sijoituksia. Lisäksi säännöissä olisi määrättävä siitä, mistä ja milloin jäsen-sijoituksen tehnyt jäsen voi saada halutessaan asiakirjat ilman eri pyyntöä.

Pykälän 3 momentin nojalla ministeriöllä on, kuten nykyisinkin, oikeus vaatia säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin tarpeelliseksi katsomansa määräykset.

Pykälän 4 momentin mukaan säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin ei olisi mahdollista ottaa määräystä siitä, että osuuskunnalla olisi erityisiä säästökassakonttoreita, joissa ei ole muuta toimintaa. Koska säästökassatoiminnan harjoittaminen ei ole vähittäiskauppaa harjoittavan osuuskunnan liiketoimintaa, vaan varsinaisen toiminnan ohella harjoitettavaa toimintaa, erillisten säästökassakonttoreiden perustaminen ei ole perusteltua.

16 c §. Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi voimassa periaate, että jäsen-sijoituksia saadaan vastaanottaa vain jäseniltä ja heidän alaikäisiltä lapsiltaan. Jotta osuuskunnan säästökassaan tehdyn rahavarojen sijoittamisen ero pankkitalletukseen olisi selkeä, ehdotetaan säästökassatoiminnassa otettavaksi käyttöön käsite jäsen-sijoittaja. Jäsen-sijoittajalla tarkoitetaan säännöksessä osuuskunnan jäsenenä olevia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä sekä osuuskunnan jäsenenä olevien luonnollisten henkilöiden alaikäisiä lapsia, joilta osuuskunta on vastaanottanut jäsen-sijoituksen tällaisen henkilön omistamalle tilille.

Osuuskuntalain mukaan osuuskunnan hallitus hyväksyy jäsenet. Koska jäsen-sijoittajana voi olla vain osuuskunnan jäsen, osuuskunta ei saa vastaanottaa jäsen-sijoituksia sellaiselta henkilöltä, joka on vasta hakenut osuuskunnan jäsenyyttä, vaan jäsen-sijoituksen saa vastaanottaa vasta sen jälkeen, kun hallitus on tehnyt päätöksen osuuskunnan jäsenyyttä hakeneen henkilön ottamisesta jäseneksi. Tämä koskee myös sellaista tapausta, että osuuskunnan sääntöjen mukaan jäsenyyttä hakeneella henkilöllä on oikeus käyttää hyväkseen osuuskunnan palveluja ja jäsen-etuuksia ennen kuin hänet on hyväksytty osuuskunnan jäseneksi.

Pykälän 2 momentissa on säännös osuus-

kunnan velvollisuudesta irtisanoa jäsen-sijoitusvarat, jos jäsen-sijoittajan jäsenyys osuuskunnassa lakkaa tai kun alaikäinen jäsen-sijoittaja tulee täysi-ikäiseksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 16 a §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi 1 momentin ja 16 §:n muutoksista johtuvat sanonnalliset tarkistukset.

16 d §. Nykyisessä 16 b §:ssä on yksityiskohtaiset säännökset toimipaikoista ja -pisteistä, joissa osuuskunta saa vastaanottaa jäsen-sijoituksia. Tällainen yksityiskohtainen, lain tasolla tapahtuva sääntely ei ole tarkoituksenmukaista, minkä johdosta siitä ehdotetaan luovuttavaksi. Laissa määrättäisiin vain yleisesti, missä jäsen-sijoituksia saadaan vastaanottaa. Yksityiskohtaiset määräykset asiasta annetaan osuuskunnan säästökassatoimintaa koskeissa säännöissä.

Pykälän mukaan jäsen-sijoituksia saadaan vastaanottaa osuuskunnan ja sen tytäryrityksen Suomessa sijaitsevista toimipisteistä. Jotta osuuskuntien keskusliikkeeseen kuuluvat osuuskunnat voivat harjoittaa säästökassatoimintaa nykyisessä laajuudessa, ehdotetaan lisäksi, että jäsen-sijoituksia voidaan vastaanottaa säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan keskusliikkeen Suomessa sijaitsevista toimipisteistä. Säännös sallii nykyisen käytännön, jossa jäsen-sijoituksia vastaanotetaan keskusliikkeen tavaratalon yhteydessä toimivassa jäsenpalvelupisteessä. Jäsen-sijoituksia saadaan vastaanottaa myös säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien osakkuusyritysten toimipisteistä, jos osuuskunnilla yhteensä on enemmistö yrityksen äänimäärästä ja osakepääomasta. Vaikka jäsen-sijoituksia voidaankin vastaanottaa myös muissa kuin säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan omissa toimipisteissä, jäsen-sijoitukset vastaanotetaan aina osuuskunnan lukuun.

16 e §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi osuuskunnan säästökassatoiminnan markkinointia koskeva yleissäännös. Säännöksen mukaan säästökassatoiminnan markkinoinnissa ei saa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä muutoinkaan käyttää jäsen-sijoittajan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä. Pykälää sovelletaan kaikkeen osuuskunnan säästökassatoiminnan markkinointiin siitä riippumatta, kenelle markkinointi on suunnattu.

Markkinointiin luetaan mainonta sekä muut osuuskunnan jäsen-sijoittajiin välittömästi tai välillisesti kohdistuvat myyn-

ninedistämistoimet samoin kuin muu vastaava säästökassapalveluja koskeva tiedottaminen. Esimerkiksi eri tilimuotojen markkinointiin luetaan muun muassa tiedotusvälineissä ja osuuskunnan toimitiloissa tapahtuva tiliehtojen mainonta. Markkinointia koskevan yleissäännöksen perusteella harkitaan, antaako markkinointitoimenpide mahdollisille jäsensijoittajille oikean kuvan tilimuodon ehdoista vai ei.

Esimerkkeinä sopimattomasta markkinoinnista säännöksessä mainitaan totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen. Markkinointia, jossa jäsensijoitusta kutsutaan talletukseksi, on aina pidettävä sopimattomana. Säännöksen tulkinnan lähtökohdaksi on jäsensijoittajan suojaaminen. Markkinointia tarkastellaan päätöksentekotilanteessa olevan jäsensijoittajan näkökulmasta. Säännöksen soveltaminen ei edellytä, että markkinoinnin voidaan osoittaa aiheuttaneen jäsensijoittajalle konkreettista vahinkoa.

Markkinoinnin sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota myös sen kohderyhmään. Tavanomaista tiukemmat vaatimukset asetetaan muun muassa sellaiselle markkinoinnille, joka kohdistuu sellaisiin jäsensijoittajaryhmiin, joiden suojaamisen tarve on erityisen suuri. Tällainen ryhmä on esimerkiksi alaikäiset jäsensijoittajat.

Jos säännöksen vastaisesta toiminnasta aiheutuu vahinkoa, osuuskunta on velvollinen yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti korvaamaan aiheutuneen vahingon.

Jotta 1 momentissa ehdotettu sopimattoman markkinoinnin kiellolla olisi todellista merkitystä, lainsäädännön tulee sisältää myös pakotteet, joilla osuuskunta velvoitetaan lopettamaan sopimaton markkinointi. Pykälän 2 momentin mukaan markkinatuomioistuimien voi kieltää säästökassatoimintaa harjoittavaa osuuskuntaa jatkamasta 1 momentin vastaista markkinointia. Samoin osuuskuntaa voidaan kieltää uudistamasta tällaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia. Kielto voidaan asettaa myös väliaikaiseksi, jos markkinointitoimen käyttäminen on asian laajuuden, nopean vaikutuksen tai muun erityisen syyn vuoksi tarpeen estää kiireellisesti. Väliaikainen kielto on voimassa, kunnes asia on markkinatuomioistuimen päätöksellä ratkaistu lopullisesti. Kieltoja voidaan tehostaa uhkasakolla. Säännöksessä tarkoitettua kieltohakemuksen vireilletulosta markkinatuomioistuimessa säädettäisiin

markkinatuomioistuimesta annetussa laissa.

16 f §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säästökassatoiminnassa käytettävien jäsenisjoitustilien tiliehtojen määräytymisestä. Pykälän 1 momentin mukaan säästökassatoiminnassa käytettävien jäsenisjoitustilien yleiset ehdot hyväksyy ministeriö. Sen sijaan ministeriö ei enää, kuten voimassa olevan lain 17 §:n 1 momentin mukaan on asianlaita, hyväksyisi säästökassatoiminnassa käytettäviä tilimuotoja. Ministeriön ei myöskään enää tarvitse pyytää rahoitustarkastuksen lausuntoa tiliehdoista. Yleisten tiliehtojen hyväksymisen tarkoituksena on varmistaa, etteivät jäsenisjoitustilien ehdot sisällä jäsenisjoittajien kannalta kohtuuttomia määräyksiä tai määräyksiä, jotka vääristäisivät kilpailua talletuspankkien ja säästökassojen välillä.

Jäsenisjoitusten vastaanottamisessa sallittuja tilejä ei enää kytketä pankkitoiminnassa yleisesti käytettäviin tileihin ja -ehtoihin. Koska osuuskuntien harjoittama säästökassatoiminta poikkeaa perusteiltaan pankkitoiminnasta, säästökassatoiminnassa voi olla tarvetta käyttää myös muunlaisia kuin pankkitoiminnassa käytettyjä tilimuotoja ja -ehtoja. Lisäksi mainitun kaltainen säännös on omiaan antamaan osuuskunnan jäsenisjoittajille virheellisen kuvan, että säästökassatoiminnassa olisi kyse pankkitoiminnasta tai siihen verrattavasta toiminnasta.

Pykälän 2 momentin säännös jäsenisjoituksesta suoritettavista hyvityksistä vastaa nykyistä 17 §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain sanonnalliset muutokset, jotta säännös vastaisi laissa muutoin omaksuttua käsitteistöä.

16 g §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säästökassaan tehdystä jäsenisjoituksesta annettavista todisteista. Nykyinen 17 a § edellyttää jäsenisjoituksesta aina annettavaksi nimetylle henkilölle osoitetun vastakirjan tai muun talletustodistuksen. Rahoitus- ja arvopaperimarkkinoilla sekä tietojenkäsittelyjärjestelmissä tapahtuneen kehityksen johdosta tällainen vaatimus ei enää ole tarkoituksenmukainen.

Vaikka jäsenisjoituksesta ei enää edellytetä annettavaksi nimetylle henkilölle osoitettua vastakirjaa tai muuta todistetta, haltijalle osoitetun todisteen antaminen jäsenisjoituksesta olisi edelleen kokonaan kielletty. Myöskään pankkitalletuksista ei voimassa olevan pankkilainsäädännön mukaan ole sallittua antaa haltijalle osoitettua todistetta. Myös jäsenisjoituksista annettujen todistei-

den siirto olisi, kuten nykyisinkin, mahdollista vain nimetyille henkilöille. Vaatimus perustuu siihen, että jäsensijoituksia voivat tehdä ainoastaan osuuskunnan jäsenet. Jos todiste kuitenkin kiellon vastaisesti siirretään haltijalle, siirto ei perusta todisteen haltijalle saamisoikeutta osuuskuntaan nähden.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsensijoituksesta antaman todisteen kuolettamisesta. Säännös vastaa asiallisesti kumottavaksi ehdotetun osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta annetun lain säännöksiä.

16 h §. Pykälän säännökset säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan oikeudesta kuitata vastasaamisellaan yksityishenkilön jäsensijoitustilillä olevia varoja vastaavat voimassa olevan lain 17 e §:ä. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain sanonnalliset tarkistukset, jotta se vastaisi laissa muutoin omaksuttua käsitteistöä.

16 i §. Luottolaitostoinnista annetun lain 95—97 §:ssä on rahanpesudirektiivin perustuvat säännökset rahanpesusta. Jotta takaisinmaksettavien varojen vastaanottoa koskevat rahanpesusäännökset olisivat Suomessa riittävän kattavat, ehdotetaan rahanpesua koskevat säännökset otettavaksi myös osuuskuntalakiin. Myös rahanpesudirektiivi (12 art.) edellyttää, että direktiivin säännökset ulotetaan luottolaitosten lisäksi koskemaan muita sellaisia ammatteja ja yritysmuotoja, joissa harjoitettu toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin.

Osuuskunnan on aina vastaanottaessaan jäsensijoituksia todettava jäsensijoitustilin avaajan henkilöllisyys sekä merkittävä tilirekisteriin riittävät tiedot jäsensijoitustilin avaajasta, omistajasta ja käyttöön oikeutetuista. Vakituksella jäsensijoittajalla tarkoitetaan säännöksessä pysyväisluonteista jäsensijoittajaa eli jäsensijoittajaa, joka säännöllisesti käyttää jäsensijoitustiliä. Tunnistaminen on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan ulottamaan myös niihin henkilöihin, joiden puolesta jäsensijoittaja toimii esimerkiksi valtuutuksen perusteella. Jollei jäsensijoittajan tai sen, jonka puolesta jäsensijoittaja toimii, henkilöllisyyttä voida luotettavasti todentaa, osuuskunnan on syytä pidättäytyä vastaanottamasta jäsensijoitusta. Pykälässä tarkoitettua tunnistamistiedot on myöhempiä tutkimuksia varten säilytettävä luotettavalla ta-

valla ainakin viisi vuotta. Säilytysaika määräytyy jäsensijoitussuhteen päättymisestä. Kirjanpitoon liittyvän tosite- ja muun materiaalin osuuskunta on velvollinen säilyttämään kirjanpito- ja verotuslakien perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan tunnistamis- ja tietojen säilyttämisvaatimus koskee myös muita kuin pysyväisluonteisia jäsensijoittajia. Vaatimus voi siten koskea muun kuin jäsensijoittajan tekemiä varojen sijoittamista jäsensijoitustilille. Rahamäärältään alle 85 000 markan yksittäisiä jäsensijoituksia vaatimus ei kuitenkaan koske, ellei rajaa saavuteta useina erillisinä, ilmeisesti toisiinsa kytkettävänä toimina. Markkamäärä vastaa noin 15 000 ecua, joka on rahanpesudirektiivin mukainen. Markkamääräistä rajaa ei myöskään sovelleta, jos osuuskunnalla on syytä epäillä jäsensijoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää.

Pykälän 3 momentissa säädetään säästökassatoimintaa harjoittavalle osuuskunnalle huolellisuusvelvoite, jonka mukaan osuuskunnan on tutkittava sellaiset toimet, joita sen on normaalin säästökassakokemuksen perusteella syytä pitää tavallisuudesta poikkeavina. Koska osuuskunnalla ei ole mahdollisuuksia eikä syytäkään tutkia systemaattisesti kaikkia sen säästökassan palveluja käyttävän toimia, sellaiset toimenpiteet, joiden osuuskunnan jäsenyyteen liittyvä taloudellinen tai oikeudellinen perusta on ilmeinen, eivät kuulu tämän huolellisuusvelvoitteen piiriin. Ministeriö antaa pykälän 5 momentin nojalla tarkempia määräyksiä tämän huolellisuusvelvoitteen sisällöstä.

Koska säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan mahdollisuus arvioida säästökassapalveluja käyttävän toimenpiteiden osuuskunnan jäsenyyteen liittyvää tai taloudellista tarkoitusta ja lainmukaisuutta on käytännössä rajoitettua, osuuskunnan 3 momentin mukainen huolellisuusvelvoite on täytetty, kun se käytettävissään olevin keinoin on pyrkinyt varmistumaan toimen taustasta. Osuuskunnalta ei voida vaatia rikoslaissa tai muissa laissa rangaistavaksi säädettyjen tekojen tunnusmerkkien tuntemusta. Epäilyttävien toimien esiintyessä osuuskunta joutuu punnitsemaan epäilynsä vahvuutta ja ottamaan huomioon, että jäsensijoittajalle saattaa aiheutua vahinkoa aiheuttomasta epäilystä. Osuuskunnan 4 momentin perusteella syntynyt epäily voidaan katsoa aiheelliseksi, jos se kattoo, että toimenpiteessä on säästökassatoiminnan yleisten kokemus-

ten perusteella tavanomaisesta poikkeavaa. Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan toimintavaihtoehdot epäilytapauksissa riippuvat epäilyn vahvuudesta. Jos esimerkiksi jäsenarjoittajan henkilöllisyyttä tai tämän puolesta toimivaa ei osuuskunnan mielestä voida riittävällä varmuudella tunnistaa, sen olisi yleensä kieltäydyttävä jäsenaroituksen vastaanottamisesta. Kieltäytyminen ei kuitenkaan ole aina mahdollista esimerkiksi jäsenaroitustilin käyttöä koskevien sopimusten vuoksi. Tällöin osuuskunnalla on mahdollisuus vaatia jäsenaroittajalta lisäselvityksiä jäsenaroituksen tarkoituksesta ja perusteista ennen kuin se ratkaisee omat toimenpiteensä.

Jos osuuskunnalla vielä tämän jälkeen on syytä epäillä jäsenaroitukseen sisältyvien varojen alkuperää, sen on ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle. Ilmoituksen tekotavasta ja sisällöstä on tarkoituksenmukaisinta antaa tarkemmat määräykset ministeriön päätöksellä, koska kysymykseen tulee lukuisia yksityiskohtia, joista ei ole syytä säätää laissa. Määräyksiä annettaessa tulee ottaa huomioon, että kysymys on kiireellisistä toimenpiteistä. Esitutkintaviranomainen voi pyytää ilmoitukseen liitettäväksi tiedot ja asiaa valaisevat asiakirjat epäilyn selvittämiseksi.

Koska kyseessä saattaa olla rahanpesu, ei esitutkintaviranomaiselle tehtävästä ilmoituksesta saa ilmoittaa sille, johon epäily kohdistuu. Säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat tekevät säännöksen mukaan ilmoituksen epäilemästään rahanpesusta suoraan esitutkintaviranomaisille. Menettely poikkeaa tältä osin luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetystä menettelystä, jossa ilmoitus tehdään valvontaviranomaisena toimivalle rahoitustarkastukselle. Syynä tähän on, että säästökassatoiminnalla ei ehdotetun 18 §:n mukaan olisi viranomaisvalvontaa.

Pykälän 5 momentissa säädetään ministeriön oikeudesta antaa säästökassatoimintaa harjoittaville osuuskunnille tarkemmat määräykset pykälässä säädettyjen seikkojen yksityiskohtien toteuttamisesta ja sisällöstä.

Rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa on säädetty rangaistavaksi paitsi rahanpesu itseenä tekona, kätkeä rikoksena, myös rahanpesusta ilmoittamatta jättäminen. Kun säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta tekee pykälässä säädetyn ilmoituksen esitutkintaviranomaiselle, se välttyy rikoslaissa säädettyiltä ilmoittamatta jättämisen seuraa-

muksilta. Tästä puolestaan johtuu, että kun osuuskunta noudattaa lain vaatimuksia, sitä ei voida asettaa vastuuseen siitä, että ilmiänto osoittautuisi tarkemmissa tutkimuksissa aiheuttomaksi tai että jäsenaroittaja kärsisi korko- tai muuta taloudellista tappiota viivästyneestä maksusuorituksesta.

Henkilörekisterilain (471/87) mukaan rekisterinpitäjä on velvollinen korvaamaan vahingon, joka rekisteröidylle on aiheutunut virheellisen tiedon käytöstä tai luovutuksesta taikka siitä, että tiedonkäyttö on ollut lainvastaista.

Tämän vuoksi 6 momentissa ehdotetaan selvyiden vuoksi säädettäväksi vilpittömässä mielessä toimineen osuuskunnan ja sen henkilöstön vapautumisesta pykälän mukaisista toimista aiheutuvasta vahingonkorvausvastuusta. Säännös on tarpeen sen ristiriidan poistamiseksi, että taloudellinen korvausvastuu ei vaikeuttaisi ilmoitusvelvollisia tekemästä aiheellisiin ja perusteltuihin epäilyihin pohjautuvia toimia, joihin laki heidät toisaalta velvoittaa.

16 j §. Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan maksuvalmiudelle ehdotetaan edelleen asetettavaksi erityisvaatimuksia. Voimassa olevan lain 17 b §:n kassavarantoa koskeviin säännöksiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi eräitä jäsenaroittajien suojan kannalta tarkoituksenmukaisina pidettäviä muutoksia. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös luottolaitosten kassavarantosaantelyssä tapahtuneet muutokset siltä osin kuin ne soveltuvat osuuskuntien säästökassatoiminnassa noudatettaviksi.

Vaadittaessa maksettaviin jäsenaroituksiin liittyy suuri likviditeettiriski, minkä johdosta niiden osuus säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsenaroituksista tulisi olla mahdollisimman pieni. Tästä suuresta riskistä johtuen kassavarantovelvoitteen vaadittaessa maksettaville jäsenaroituksille tulee olla suurempi kuin muille jäsenaroituksille. Muita jäsenaroituksia suurempi kassavarantovelvoite ohjaa myös osuuskuntaa säästökassatoiminnassaan pitämään vaadittaessa maksettavien jäsenaroitusten määrän oikeassa suhteessa osuuskunnan jäsenaroitusten kokonaismäärästä. Vaadittaessa maksettaville jäsenaroituksille ehdotetaan asetettavaksi 25 prosentin kassavarantovelvoite. Muiden jäsenaroitusten kassavarantovelvoite sen sijaan pidetään ennallaan eli 10 prosenttina näiden jäsenaroitusten määrästä.

Myös säännöksiä säästökassatoimintaa har-

joittavan osuuskunnan kassavarantoon luettavista eristä ehdotetaan tarkistettaviksi. Kassavarantoon luetaan 2 momentin mukaan ensinnäkin osuuskunnan kassa. Kassavarantoon luetaan lisäksi 2 momentin 2 kohdan mukaan kuukauden kuluessa erääntyvät ja kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa olevat saamiset kotimaisilta ja niihin rinnastettavilta ulkomaisilta luottolaitoksilta sekä säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeeltä.

Kassavarantoon luetaan 2 momentin 3 kohdan mukaan myös helposti markkinoitavat saamistodisteet. Säännöksen tarkoittamia helposti markkinoitavia saamistodisteita ovat saamistodisteet, jotka rahoitustarkastus on luottolaitostoiminnasta annetun lain 67 §:n 3 momentin 4 kohdan perusteella määritellyt saamistodisteiksi, jotka voidaan lukea talutuspankkien kassavarantoon. Kohdan tarkoitettamia saamistodisteita ovat esimerkiksi Helsingin Arvopaperipörssin pörssilistalle otetut joukkovelkakirjat, sijoitustodistukset ja muut vastaavat saamistodisteet sekä Suomen valtion liikkeeseen laskemat ja takaamat joukkovelkakirjat.

17 §, 17 a—17 d §. Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan vastaanottamat jäsenisijoitukset ovat omistajarahoitusta, jossa osuuskunta hankkii jäseniltään varoja liiketoimintansa rahoittamiseksi ja jäsenet sijoittavat varojaan omistamaansa osuuskuntaan. Jäsenisijoituksiin, kuten kaikkeen muuhunkin omistajarahoitukseen, liittyy myös riski sijoituksen menettämisestä. Lain 17—17 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan velvollisuudesta antaa jäsenisijoittajille tietoja taloudellisesta asemastaan, jotta jäsenisijoittajat voivat tehdä perustellun arvion osuuskunnan taloudellisesta tilasta ja jäsenisijoitukseen liittyvästä riskistä. Lisäksi 17 d §:ssä ehdotetaan uudistettaviksi säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan vakuusjärjestelyitä koskevat säännökset.

Ehdotettavassa 17 §:ssä täydennetään 16 e §:n markkinoinnin harhaanjohtavuutta koskevaa kieltoa velvoittamalla säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta pitämään jäsenisijoittajien saatavilla riittävät tiedot jäsenisijoituksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista.

Osuuskunnalla on pykälän nojalla positiivinen tiedonantovelvollisuus jäsenisijoituksen arvoon vaikuttavista seikoista.

Riittäväillä tiedoilla jäsenisijoituksen arvoon

vaikuttavista seikoista tarkoitetaan tietoja, joita tavallinen jäsenisijoittaja pitäisi merkityksellisinä ja riittävinä harkitessaan sijoituspäätöstä jäsenisijoitukseen.

Tiedot voivat koskea lähinnä jäsenisijoitusta, vakuusjärjestelyjä ja osuuskuntaa itseään. Tietyissä tapauksissa voi olla tarpeen antaa muitakin tietoja, esimerkiksi jäsenisijoituksen verotuskohtelusta tai osuuskunnan toimialan kehitysnäkymistä. Pykälässä säädetty tiedonantovelvollisuus on täytetty, kun tiedot pidetään jäsenisijoittajien saatavilla toimipisteissä, joissa jäsenisijoituksia säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa. Ei siis vaadita, että jokainen jäsenisijoitusta koskeva mainos sisältäisi säännöksessä tarkoitettut tiedot.

Ehdotettavan 17 a §:n 1 momentin mukaan säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on laadittava osavuositarkastus. Osuuskunnan on säännöksen mukaan laadittava osavuositarkastus jokaiselta yli kuuden kuukauden pituiselta tilikaudelta. Tarkastus on laadittava ainakin tilikauden kuudelta ensimmäiseltä kuukaudelta. Osuuskunta voi halutessaan laatia myös kaksi osavuositarkastusta, jolloin tarkastukset laaditaan tilikauden neljältä ja kahdeksalta ensimmäiseltä kuukaudelta. Pykälän 5 momentin mukaiseen hyvään kirjanpitoon kuuluva jatkuvuusperiaate edellyttää, että osuuskunta ei muuta valitsemaansa tarkastusjaksoista ilman asianmukaista perustetta. Tällainen peruste voi olla esimerkiksi konsernissa, jonka emoyritys osuuskunta on, tapahtuva huomattava yrityskauppa.

Jos tilikautta on pidennetty, osuuskunnan on 2 momentin mukaan laadittava vuositarkastus tilikauden 12 ensimmäiseltä kuukaudelta. Säännös on tarpeen jäsenisijoittajien suojaamiseksi, jotta tilikautta pidentämällä ei siirretä vuosituloksen julkistamista. Vuositarkastuksen laatimiseen ja nähtävillä pitämiseen sovelletaan osavuositarkastusta koskevia säännöksiä.

Osavuositarkastuksen antaa 17 a §:n 3 momentin mukaan osuuskunnan hallitus, millä pyritään selkeyttämään vastuuta osavuositarkastuksen laatimisesta. Tehtävää ei siten voida antaa toimitusjohtajalle tai säästökassan johtajalle eikä mahdollinen hallintoneuvosto myöskään voi siirtää tehtävää itselleen.

Osuuskunnan tilintarkastajien mahdolliset muistutukset ja huomautukset on sisällytettävä osavuositarkastukseen, jos se on tarkastettu. Ehdotus ei siten vaadi tarkastuksen tarkas-

tamista. Tarkoitus on mahdollistaa se, että katsaus on nopeasti jäsensijoittajien saatavilla katsauskauden päätyttyä ja että katsaukset on laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti. Jos tilintarkastajat tarkastavat osavuusikatsauksen, heidän on varmistuttava katsauksen totuudenmukaisuudesta kokonaisuudessaan, siis myös sen sanallisista osuksista eikä vain numeroaineistosta.

Pykälän 5 momentti on yhdenmukainen kirjanpitolain 9 §:n 2 momentin kanssa. Hyvää kirjanpitotapaa noudattamalla osuuskunta antaa tuloksestaan ja taloudellisesta asemastaan luotettavan kuvan eli oikeat ja riittävät tiedot. Jotta jäsensijoittajat voisivat tehdä säännöksen edellyttämällä tavalla perustellun arvion osuuskunnan toiminnasta ja taloudellisesta tilasta sekä niiden kehityssuunnasta, osavuusikatsauksessa annettavien tietojen tulee olla vertailukelpoisia edellisen tilikauden vastaavan katsauskauden tietoihin. Jos katsauskauden aikana on muutettu tuloslaskelman tai taseen rakennetta, on aikaisempaan osavuusikatsaukseen ja tilinpäätökseen sisältyviä tietoja yhdisteltävä siten, että ne ovat vertailukelpoisia katsauskauden tietojen kanssa. Syy on ilmoitettava, jos tiedot eivät liiketoiminnan tai lainsäädännön muuttumisen johdosta ole vertailukelpoisia.

Osavuusikatsauksessa on selostusosa ja taulukko-osa. Katsauksessa on 17 a §:n 6 momentin mukaan selostettava osuuskunnan toimintaa, tuloskehitystä ja investointeja sekä rahoitustilanteen ja toimintaympäristön muutoksia edellisen tilinpäätöksen jälkeiseltä ajalta. Katsauskauden investoinneista on mainittava niiden yhteismäärä ja esiteltävä investointikohteista ainakin ne, joista osuuskunta on julkistanut tiedon 17 c §:n perusteella. Kilpailutilanteesta on mainittava silloinkin, kun siinä ei ole tapahtunut muutosta. Jos osuuskunta toimii useilla toimialoilla ja maantieteellisillä alueilla, toimintaympäristön muutoksista on esitettävä eritelty selostus. Rahoitustilanteesta on selostettava osuuskunnan maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta sekä niiden kehitystä katsauskauden aikana.

Osavuusikatsauksessa on selostettava siinä määrin kuin se on mahdollista osuuskunnan todennäköistä kehitysnäkymiä kuluva tilikautena. Arvioiden taustaolettamuksista on myös kerrottava. Jos osuuskunnan käsitys tilikauden tuloksen kehityksestä muuttuu katsauksen laatimisen jälkeen olennaisesti, tieto siitä on julkistettava 17 c §:n nojalla.

Olenaisena muutoksena on pidettävä esimerkiksi arvion edellistä tilikautta paremmasta tai huonommasta tuloksesta muuttumista päinvastaiseksi. Tällöin on ilmoitettava seikat, joiden vuoksi tulosarviota on muutettu.

Osavuusikatsauksen laatimisaikajohdosta säädetään 17 a §:n 7 momentissa, jossa ehdotetaan, että osavuusikatsaus on asetettava jäsensijoittajien nähtäville ilman aiheutonta viivästystä katsauskauden päätyttyä. Katsaus on joka tapauksessa asetettava jäsensijoittajien nähtäville kolmen kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä. Osavuusikatsauksen tulee olla tämän määräajan kuluessa pykälän 7 momentin mukaisesti jäsensijoittajien nähtävillä. Tämä merkitsee, että katsauksen käsittely osuuskunnan hallituksessa ja mahdollinen tilintarkastajien suorittama tarkastus tulee olla suoritettu määräajan päättymiseen mennessä.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on 17 b §:n 1 momentin mukaan annettava tilinpäätöksessä eräitä lisätietoja osuuskuntalain ja kirjanpitolain edellyttämistä seikoista. Ehdotuksen mukaan osuuskunnan on annettava tiedot, jotka ovat olennaisia jäsensijoituksen arvon määrittämiseksi. Ehdotus täydentää kirjanpitolain 9 §:n 2 momenttia, jonka mukaan tilinpäätöksessä on oltava oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Osuuskunnan on pidettävä tilinpäätös jäsensijoittajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsensijoituksia saadaan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan vastaanottaa, vähintään viikkoa ennen osuuskunnan varsinaista kokousta. Säännös vastaa arvopaperimarkkina- ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden liikkeeseen laskeneille osakeyhtiöille asetettua määräaika. Koska pykälän 3 momentin mukaan tilinpäätöksen pääkohdat on julkistettava välittömästi, ei vaadita, että tilinpäätös olisi asetettava jäsensijoittajien nähtäville ennen sitä koskevan tilintarkastajien lausunnon ja mahdollisen hallintoneuvoston lausunnon antamista.

Edelleen ehdotetaan, että tilintarkastuskertomus pidetään jäsensijoittajien nähtävänä tilinpäätöksen ohessa. Lisäksi luetellaan poikkeukselliset tilanteet, joissa kertomus on asetettava jäsensijoittajien nähtäville välittömästi, siis ennen tilinpäätöksen saataville asettamista. Tällainen tilanne on käsillä, jolleivät

tilintarkastajat ole puoltaneet vastuuvapauden myöntämistä hallitukselle tai muulle tilivelvolliselle tai, jos tilintarkastajat tilikautta koskevassa tilintarkastuskertomuksessa katsovat, että osavuositarkastuksia ei ole laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti. Sama koskee tilannetta, jossa tilintarkastaja on tehnyt muistutuksen.

Osavuositarkastuksen ja tilinpäätöksen lisäksi säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan tulee 17 b §:n mukaan laatia tilinpäätöstiedote. Pykälän 3 momentin mukaan tilinpäätöstiedotteessa selostetaan tilinpäätöksen pääkohdat ja se on laadittava välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Tilinpäätös on valmis, kun osuuskunnan hallitus on sen hyväksynyt, vaikka kaikkien hallituksen jäsenten allekirjoitusta ei saataisi tilinpäätösasiakirjoihin. Mahdollisen hallintoneuvoston lausunto tilinpäätöksestä ei saa siirtää tilinpäätöstiedotteen laatimista, ellei käsittely seuraa välittömästi hallituksen kokousta. Sama koskee tilintarkastajien lausuntoa.

Kun osuuskunnan hallitus on laatinut osavuositarkastuksen ja tilinpäätöstiedotteen, ne tulee 17 a §:n 8 momentin ja 17 b §:n 4 momentin mukaisesti pitää jäsenijoittajien nähtävillä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenijoituksia säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen saadaan vastaanottaa. Jäsenijoittajilla on lisäksi 17 a §:n 8 momentin ja 17 b §:n 5 momentin mukaan oikeus saada osavuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote maksutta. Lakiehdotuksen 16 b §:ssä ehdotetaan lisäksi, että osuuskunnan säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin olisi otettava määräys siitä, milloin ja missä osavuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote ovat jäsenijoittajien saatavilla. Säännösten tarkoituksena on varmistaa, että jäsenijoittajilla on todellinen mahdollisuus halutessaan tutustua osavuositarkastukseen, tilinpäätökseen ja tilinpäätöstiedotteeseen.

Jotta lakia ei kuormitettaisi yksityiskohtaisilla säännöksillä osavuositarkastuksen, tilinpäätöksen ja tilinpäätöstiedotteen sisällöstä, määräykset näistä ehdotetaan 17 a §:n 6 momentin ja 17 b §:n 1 ja 3 momentin mukaan annettaviksi ministeriön päätöksellä.

Osuuskunta voi hakemuksesta saada 17 a §:n 9 momentin mukaan poikkeuksen osavuositarkastuksen sisällöstä ja laatimisesta sekä 17 b §:n 6 momentin mukaan poikkeuksen tilinpäätöksen sisällöstä sekä tilinpäätöstiedotteen sisällöstä ja laadinnasta.

Poikkeus ei saa vaarantaa jäsenijoittajien asemaa, esimerkiksi vaikeuttamalla jäsenijoittajien tiedonsaantia osuuskunnan taloudellisesta tilasta. Poikkeusperusteista ehdotetaan pääsääntöisesti määrättäväksi ministeriön päätöksellä. Ministeriön päätös voi myös lisätä poikkeusperusteiden avoimuutta ja julkisuutta ja näin selkeyttää luvanhakijoiden oikeusasemaa. Poikkeuksen osavuositarkastuksen, tilinpäätöksen ja tilinpäätöstiedotteen sisällöstä myöntäisi kirjanpitolautakunta sekä poikkeuksen velvollisuudesta laatia osavuositarkastus ja tilinpäätöstiedote ministeriö. Poikkeuslupakäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi kirjanpitolautakunnan ja ministeriön tulee ilmoittaa toisilleen myönnettyistä poikkeuksista. Myönnetystä poikkeuksesta on mainittava osavuositarkastuksessa, tilinpäätöksessä ja tilinpäätöstiedotteessa.

Lain 17 c §:ssä ehdotetaan säädettäväksi säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jatkuvasta tiedonantovelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan tiedonantovelvollisuus koskee osuuskunnan päätöksiä ja muita osuuskunnan toimintaa koskevia seikkoja, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenijoituksen arvoon. Säännöksessä tarkoitettuja päätöksiä ovat esimerkiksi osuuskunnan tai edustajiston kokouksen ja hallituksen päätökset, osuuskunnan organisaation ja toiminnan merkittävät järjestelyt, nimitykset, vakuusjärjestelyt, yrityskaupat ja merkittävät liiketoimet. Päätös on julkistettava, kun se on tehty. Säännös ei edellytä valmisteltavana olevien päätösten julkistamista. Jäsenijoittajien säästökassatoimintaa harjoittavaa osuuskuntaa kohtaan tunteman luottamuksen säilyttämiseksi on kuitenkin suotavaa, että osuuskunta tiedottaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa myös valmisteluvaiheessa olevista seikoista. Muita osuuskunnan toimintaa koskevia seikkoja voivat olla esimerkiksi viranomaisten osuuskuntaa koskevat päätökset Suomessa tai ulkomailla, osuuskunnan konserniyritysten tai liikekumppanien taloudelliset vaikeudet ja osuuskuntaa koskevat tuomioistuinten päätökset.

Tiedonantovelvollisuuden edellytyksenä on, että päätös tai seikka on omiaan vaikuttamaan jäsenijoituksen arvoon. Mikä tahansa vähäinen vaikutus ei laukaise tiedonantovelvollisuutta.

Tiedonantovelvollisuus täytetään julkistamalla asianomainen tieto ilman aiheetonta viivästystä. Julkistamisella tarkoitetaan säännöksessä tiedon pitämistä jäsenijoittajien

nähtävillä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenarjoituksia voidaan vastaanottaa sekä tiedon saattamista jäsenarjoittajien tietoon tiedotusvälineiden välityksellä. Tämä edellyttää tiedon toimittamista keskeisille tiedotusvälineille kuten Suomen Tietotoimistolle. Aiheellisenä viivästyksenä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että ennen tiedon julkistamista sen luotettavuus tarkastetaan tai tiedon kohteena olevan seikan, kuten yrityskaupan, yksityiskohdat eivät vielä ole tiedossa.

Pykälän 2 momentin mukaan säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta voi hake- muksesta saada ministeriöltä luvan olla julkistamasta pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ja seikkoja. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että tiedonantovelvollisuuden täyttäminen olisi julkisen edun vastaista tai se olisi omiaan vaarantamaan osuuskunnan oikeutettuja etuja. Tiedonantovelvollisuuden täyttämistä voi olla olennaista haittaa osuuskunnalle, jos se voisi olennaisesti vaarantaa osuuskunnan mahdollisuuksia harjoittaa normaalia liiketoimintaansa. Tiedon julkistaminen voi esimerkiksi vaarantaa osuuskunnan rahoitusjärjestelyt tai asettaa sen alttiiksi kilpailijoiden epäterveille toimille. Sen sijaan pelkäästään se, että tiedon julkistaminen sinänsä on kielteinen osuuskunnan kannalta, ei oikeuta poikkeuslupaa. Poikkeuslupan myöntämisen edellytyksenä on myös se, ettei sen myöntäminen vaaranna jäsenarjoittajien asemaa.

Jäsenarjoitukset ovat säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan kannalta osuuskunnan velkaa jäsenilleen. Osuuskunta vastaa tästä velasta kaikella omaisuudellaan. Velkojen tasapuolisen kohtelun kannalta ei voida pitää asianmukaisena, että yhden velkojaryhmän, jäsenarjoittajien, saamisen turvaamiseksi osuuskunnalle asetetaan laissa erityinen velvollisuus järjestää saamisen turvaamiseksi takaus tai muu vakuus. Tämän johdosta 17 d §:ssä ehdotetaan poistettavaksi nykyisessä 17 c §:ssä oleva velvollisuus järjestää takaus tai muu vakuus jäsenarjoittajien saamisen turvaamiseksi. Jäsenarjoituksaamisen turvaamista koskevat vakuusjärjestelyt ovat osuuskunnan harkinnassa ja vastuulla.

Jos osuuskunta on järjestänyt jäsenarjoituksen turvaamiseksi takauksen tai muun vakuuden, osuuskunta ei voi yksipuolisesti poistaa takausta tai vakuutta ilman niiden jäsenarjoittajien suostumusta, joiden jäsenarjoitusten turvaamiseksi takaus tai vakuus on järjestetty. Jäsenarjoitustilin ehtoihin voidaan

kuitenkin ottaa määräys, että osuuskunta voi yksipuolisesti poistaa takauksen tai muun vakuuden. Tällöin jäsenarjoittajalla tulisi puolestaan olla oikeus irtisanoa jäsenarjoitus erääntymään takauksen tai muun vakuuden lakkaamisesta lukien.

Jos osuuskunta järjestää takauksen tai muun vakuuden jäsenarjoittajan saamisen turvaamiseksi, tästä on kerrottava osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöstiedotteessa, jotta jäsenarjoittajat voivat arvioida jäsenarjoitukseen liittyviä riskejä. Samasta syystä osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöstiedotteessa on ilmoitettava myös, jos takausta tai muuta vakuutta ei ole järjestetty.

Riittävää ei kuitenkaan ole, että osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöstiedotteessa ilmoitetaan vain mahdollisen vakuusjärjestelyn olemassaolosta. Jotta jäsenarjoittaja voisi todellisuudessa arvioida järjestelyn merkitystä jäsenarjoitukseen liittyvän riskin kannalta, osuuskunnan on kerrottava vakuusjärjestelyn kattavuus. Järjestelyn kattavuudella tarkoitetaan muun muassa sitä, että reaali- vakuuksien arviointiperusteet on ilmoitettava. Takaus- renkaiden osalta vakuusjärjestelyn kattavuus tarkoittaa siinä mukana olevien taloudellista kantokykyä vastata sitoumuksestaan. Takausrenkaasta on myös kerrottava sen oikeudellinen luonne ja merkitys siten, että taval- linen jäsenarjoittaja ymmärtää, mistä on kyse. Jos osuuskunnalla tiliehtojen mukaan on oikeus yksipuolisesti poistaa takaus tai muu vakuus, myös tästä tulee mainita osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöstiedotteessa.

Vaikka säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla ei enää olisi lakisääteistä velvollisuutta järjestää vakuuksia jäsenarjoituksiin perustuville saamisille, velvollisuus julkistaa vakuusjärjestelyt ja erityisesti velvollisuus julkistaa vakuudettomuus, johtanee käytännössä siihen, että osuuskunta järjestää vakuudet. Vakuusjärjestelyjä koskeva julkisuus parantaa myös jäsenarjoittajien suojaa, koska jäsenarjoittajilla olisi ennen jäsenarjoituksen tekemistä mahdollisuus paremmin arvioida sijoitukseen liittyvää riskiä. Lisäksi on odotettavissa, että käytettäessä reaali- vakuuksia vakuuksien kattavuus aikaisempaan verrattuna kasvaa.

Voimassa olevan lain mukainen menettely, että valtiovarainministeriö hyväksyy jäsenarjoittajien saamisen turvaamiseksi järjestetyt vakuudet, ehdotetaan poistettavaksi. Valtion viranomaisten suorittama vakuusjärjestelyiden hyväksyntä ei tuo vakuuksiin lisäarvoa,

minkä johdosta viranomaishyväksyntä ei ole tarpeen eikä jäsenarjoittajien suojan kannalta perusteltua. Vakuusjärjestelyihin liittyvä viranomaishyväksyntä saattaa suorastaan johtaa jäsenarjoittajia harhaan antamalla kuvan, että tällaiset vakuudet olisivat taloudelliselta arvoltaan erityisasemassa.

18 §. Säästökassatoiminnan tarkastusta ja valvontaa koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi. Osuuskunnan säästökassatoimintaa tarkastaa erityinen säästökassatarkastaja. Pykälän 1 momentin mukaan säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan kokouksen on valittava säästökassatarkastajaksi Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Muutoksena voimassa olevaan lakiin valtiovarainministeriö ei enää hyväksyisi erikseen säästökassatarkastajaa.

Jos osuuskunnalla on keskusliike, säästökassatarkastajaksi olisi valittava keskusliikkeen nimeämä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Muutoksena aikaisempaan keskusliike ei enää itse toimi säästökassatarkastajana, koska tilintarkastuslain (936/94) mukaan keskusliikkeen osuuskauppataarkastus ei enää voi toimia hyväksyttynä tilintarkastajana.

Säästökassatarkastajaksi tulisi valita, mikäli mahdollista, osuuskunnan tilintarkastaja. Tällainen järjestely varmistaisi osavuositarkastuksessa, tilinpäätöksessä ja tilinpäätöstiedotteessa osuuskunnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta annettavan informaation sisällön oikeellisuuden paremmin kuin järjestely, jossa säästökassatarkastaja ja osuuskunnan tilintarkastaja ovat eri henkilöitä. Jos säästökassatarkastaja olisi myös osuuskunnan tilintarkastaja, ei myöskään olisi tarvetta kahteen päällekkäiseen tarkastusorganisaatioon.

Säästökassatarkastajaksi ei säännöksen mukaan saa valita henkilöä, joka tilintarkastuslain mukaan olisi esteellinen toimimaan osuuskunnan tilintarkastajana.

Pykälän 2 momentin mukaan säästökassatarkastajan eroamiseen ja erottamiseen sovelletaan tilintarkastuslain säännöksiä tilintarkastajan eroamisesta ja erottamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan säästökassatarkastajan oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään osuuskunnan säästökassatoimintaa koskeissa säännöissä.

Säästökassatarkastajan oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa osuuskunnan toimielinten kokouksissa määräytyy 4 momentin mukaan

tilintarkastuslain 21 §:n mukaisesti. Osuuskunnan ja sen tytäryritysten toimielinten velvollisuus avustaa säästökassatarkastajaa hänen suorittaessaan säästökassatoiminnan tarkastusta määräytyy tilintarkastuslain 22 §:n mukaisesti.

Säästökassatarkastajalla on aktiivinen toimintavelvollisuus, jos hän havaitsee, että osuuskunnan säästökassatoiminnassa on syyllistytty tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus taikka jos säästökassatoiminnassa syyllistytään muuhun säästökassatoimintaa koskevaan lain, sääntöjen tai tiliehtojen vastaiseen toimintaan. Säästökassatarkastajan on 5 momentin mukaan tehtävä osuuskunnan hallitukselle kirjallinen ilmoitus havaitsemastaan teosta tai laiminlyönnistä. Hallituksen on puolestaan julkistettava säästökassatarkastajan ilmoitus pitämällä se jäsenarjoittajien saatavilla kaikissa toimipaikoissa, joissa jäsenarjoituksia voidaan vastaanottaa sekä jatkuvasta tiedonantovelvollisuudesta säädettyllä tavalla.

Jotta ministeriö voi suorittaa tehtävänsä, pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ministeriön oikeudesta saada osuuskunnalta ja säästökassatarkastajalta sen tehtävien suorittamisen edellyttämät tiedot ja jäljennökset tarpeellisista asiakirjoista ja muista tallenteista.

18 a §. Pykälän 1 momentin salassapitosäännös vastaa voimassa olevan lain 17 d §:n 1 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain sanonnalliset muutokset, jotta säännös vastaisi laissa muutoin omaksuttua käsitteistöä.

Pykälän 2 momentissa osuuskunnalle ja säästökassatarkastajalle asetetaan velvollisuus antaa 1 momentin mukaan salassa pidettäviä tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muille viranomaisille, joilla on lain nojalla oikeus saada näitä tietoja. Säännös poikkeaa voimassa olevan lain 17 d §:n 2 momentista siinä, että nykyisin osuuskunnalla ja säästökassatarkastajalla ei ole velvollisuutta, vaan ainoastaan oikeus antaa säännöksen tarkoittamia tietoja. Muutos vastaa luottolaitostoinnasta annetussa laissa luottolaitoksille asetettua tietojenantovelvollisuutta.

160 §. Osuuskunnan johdon ja edustajien vahingonkorvausvelvollisuutta koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi säästökassatarkastaja.

198 §. Säästökassatoimintaa harjoittavien

osuuskuntien tilinpäätöksen laatimisesta ehdotetaan annettavaksi erityissäännöksiä 17 b §:ssä. Mainitun pykälän rikkomisesta seuraava rangaistus ehdotetaan säädettäväksi 199 ja 200 pykälissä. Tämän johdosta pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskee muita kuin lain 3 luvussa tarkoitettujen tilinpäätöstä koskevien säännösten rikkomista.

199 ja 200 §. Säästökassarikoksia koskevan 199 §:n rangaistavien tekojen luetteloon ehdotetaan lisättäväksi tahallinen tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuva säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen vastainen toiminta. Kohta koskisi esimerkiksi tilannetta, jossa säästökassatarkastaja on säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin perustuvan valtuutuksen perusteella edellyttänyt osuuskunnan keskeyttävän jäsenisjoitusten vastaanottamisen, mutta osuuskunta kiellosta huolimatta jatkaa säästökassatoimintaa.

Lain 3 lukuun ehdotetuista muutoksista osuuskunnan velvollisuus antaa jäsenisjoittajille tietoja jäsenisjoituksen arvoon vaikuttamista seikoista on jäsenisjoittajien kannalta erityisen keskeinen. Osavuositarkastuksesta, tilinpäätöksestä ja tilinpäätöstiedotteesta saamiensa tietojen perusteella jäsenisjoittaja voi arvioida jäsenisjoitukseen liittyviä riskejä ja tehdä päätöksensä siitä, sijoittaako hän varansa jäsenisjoitukseen vai johonkin muuhun sijoituskohteeseen. Jos osuuskunta antaa jäsenisjoittajalle jäsenisjoituksen arvoon vaikuttamista seikoista totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jäsenisjoittajan päätös perustuu virheellisiin oletuksiin. Jos osuuskunnan menettely on tahallista, tulee menettelyn olla rangaistavaa. Samoin on asianlaita, jos osuuskunnan olisi pitänyt tietää antamiensa tietojen totuudenvastaisuus tai harhaanjohtavuus, koska osuuskunta on tällöin toiminut törkeän huolimattomasti ja laiminlyönyt asianmukaisen huolellisuuden.

Säästökassarikkomuksia koskevaan 200 §:än ehdotetaan lisättäväksi 199 §:ssä säädettyjä lievemmät säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen ja tiedonantovelvollisuutta koskevat rikkomukset. Lisäksi sekä 199 §:ään että 200 §:ään ehdotetaan tehtäväksi 3 lukuun ehdotettujen muutosten edellyttämät sanonnalliset tarkistukset. Lakiehdotuksen 18 §:ssä ehdotetun viranomaisvalvontaa koskevan muutoksen johdosta ehdotetaan 200 §:n nykyinen 3 momentti jätettäväksi pois laista.

201 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan

tehtäväksi lain 3 lukuun ehdotettujen muutosten edellyttämät sanonnalliset tarkistukset.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lääninhallitus voisi määrätä osuuskunnan lopettamaan säästökassatoimintaa, jos säästökassatoiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten antamista määräyksistä tai osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevista säännöistä. Samoin lääninhallitus voisi määrätä säästökassatoiminnan lopettavaksi, jos osuuskunta ei enää täytä lain toiminnalle asettamia edellytyksiä. Vaatimuksen säästökassatoiminnan lopettamisesta voisi tehdä säästökassatarkastaja, osuuskunnan jäsen ja jäsenisjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsenisjoittajia.

Jos lääninhallitus on 2 momentin mukaisesti määrännyt osuuskunnan lopettamaan säästökassatoiminnan, osuuskunta ei saa aloittaa uudelleen säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin ministeriö on vahvistanut sille uudet säästökassatoimintaa koskevat säännöt.

206 §. Pykälässä ehdotetaan edelleen sallittavaksi nykyisen 18 a §:n mukaisesti säästökassojen jäsenisjoitusten kaltaisten takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen sellaisille osuuskunnille, jotka toimivat vain jäsentensä piirissä ja joiden jäseninä voivat olla vain määrätyn yhteisön palveluksessa olevat henkilöt. Näitä niin sanottuja huolto-konttoriosuuskuntia eivät edelleenkään koskisi lain 3 luvun säännökset, lukuun ottamatta ehdotettua 16 g §:n 2 momenttia, jossa säädetään sijoitetuista varoista annetun todistuksen kuolettamisesta.

Lakiehdotuksen 18 §:ssä ehdotetun viranomaisvalvontaa koskevan muutoksen johdosta ehdotetaan, ettei pykälässä tarkoitettujen osuuskuntien enää tarvitse toimittaa ministeriölle jäljennöksiä kaupparekisterilaissa (129/79) tarkoitettua perusilmoituksesta ja muutosilmoituksesta eikä tilinpäätöksestään ja tilintarkastajien antamasta tilintarkastuskertomuksesta.

Voimaantulosäännös. Lain 16 §:n 1 momenttiin ehdotetut vaatimukset merkitsevät, että osa säästökassatoimintaa nykyisin harjoittavista osuuskunnista ei enää lain voimaantulon jälkeen saisi harjoittaa säästökassatoimintaa, koska niiden osuuspääoma tai jäsenmäärä ei täytä 16 §:ssä ehdotettuja vaatimuksia. Jotta nämä osuuskunnat voisivat

jatkaa säästökassatoiminnan harjoittamista, ehdotetaan lain voimaantulosäännöksen 2 momentissa, ettei 16 §:n 1 momentin säännöksiä osuuspääoman ja jäsenmäärän osalta sovelleta niihin. Säännös merkitsee myös sitä, ettei näihin osuuskuntiin sovelletaisi ehdotetun 16 a §:n 1 ja 2 momentteja, koska näillä osuuskunnilla olisi oikeus harjoittaa säästökassatoimintaa, vaikka niiden jäsenmäärä tai osuuspääoma alittaisivat 16 §:n 1 momentissa säädetyn.

Lain voimaantulo edellyttää säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien muuttavan sääntönsä sekä laativan ja toimittavan ministeriön hyväksyttäväksi säästökassatoimintaa koskevat sääntönsä. Koska osuuskuntien hallintoelimet kokoontuvat verrattain harvoin ja jotta osuuskuntien ei tarvitse keskeyttää säästökassatoimintaa uusien sääntöjen vahvistamiseen asti, ehdotetaan lain voimaantulosäännöksen 3 momentissa, että osuuskunnan säännöt on muutettava ja säästökassatoimintaa koskevat säännöt laadittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Tämän siirtymäajan aikana osuuskunnan säästökassatoiminnassa noudatetaan lain voimaan tullessa voimassa olevia sääntöjä siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa lain kanssa. Kun osuuskuntien voimassa olevissa säännöissä ei ole määräyksiä jäsenisjoitusten arvoon vaikuttavista tiedoista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta, tulevat tätä tiedonantovelvollisuutta koskevat lain säännökset noudatettaviksi välittömästi lain voimaantullessa.

Lain 16 j §:ssä ehdotetut säännökset merkitsevät säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien kassavarantovelvoitteen kiristymistä nykyisestä. Osuuskuntien tulee ehdotuksen mukaan täyttää kassavarantovelvoite lain voimaan tullessa. Joillain osuuskunnilla saattaa kuitenkin olla vaikeuksia täyttää lain vaatimukset välittömästi lain voimaantullessa. Tästä syystä lain voimaantulosäännöksen 4 momentissa ehdotetaan, että ministeriöllä olisi oikeus osuuskunnan hakemuksesta erityisestä syystä myöntää osuuskunnalle lupaa täyttää kassavarantovelvoite vasta siirtymäkauden jälkeen. Siirtymäkausi voisi olla enintään vuoden pituinen.

1.2. Laki osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta

Osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta

annetun laki ehdotetaan kumottavaksi ja lain säännökset otettavaksi osuuskuntalain säästökassatoimintaa koskevaan 3 lukuun.

1.3. Laki markkinatuomioistuimesta

1 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta markkinatuomioistuimen tuomiovallasta osuuskuntalaissa tarkoitetuissa markkinoinnin sääntelyä koskevissa asioissa. Markkinatuomioistuimen kokoonpanoa ei ehdoteta tämän vuoksi muutettavaksi.

6 g §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 g §, joka koskisi osuuskuntalaissa tarkoitettua hakemuksen vireilletuloa markkinatuomioistuimessa. Hakemuksenteko-oikeus olisi säästökassatarkastajalla ja säästökassan jäsenisjoittajien etujen valvomiseksi toimivalla rekisteröidyllä yhdistyksellä, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsenisjoittajia. Kuluttaja-asiamiehellä on oikeus saattaa asia vireille markkinatuomioistuimessa vain siltä osin kuin kanne koskee kuluttajansuojalaissa tarkoitettua kulutushyödykettä ja kuluttajansuojalaissa tarkoitettujen kuluttajien etuja.

7 c §. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 7 c §, jossa markkinatuomioistuimen puheenjohtaja velvoitettaisiin antamaan säästökassatarkastajalle tiedoksi jäsenisjoittajien yhdistyksen hakemus.

1.4. Laki luottolaitostoinnasta

50 §. *Talletus*. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi osuuskuntalain 3 luvun uudistamisesta johtuen maininta säästökassan oikeudesta ottaa vastaan talletuksia.

82 §. *Markkinointi*. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan vain talletuspankillä on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista ilmaisua talletus. Kun lain 50 §:n mukaan vain talletuspankillä on oikeus vastaanottaa talletuksia, ei ole asianmukaista, että muista takaisinmaksettavista varoista käytetään markkinoinnissa ilmaisua talletus, koska tällainen markkinointi olisi omiaan johtamaan yleisöä harhaan ja antamaan mielikuvan, että kyse olisi pankkitalletukseen rinnastettavasta sijoituksesta.

99 §. *Talletuspankkirikos*. Pykälään ehdotetaan talletuspankkirikoksena rangaistavien tekoihin lisättäväksi 82 §:n 4 momentin

vastaisesti ilmaisen talletus käyttäminen markkinoinnissa.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

1.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 3 luku, 160 §, 198 §:n 1 momentti ja 199—201 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 160 § 28 päivänä lokakuuta 1994 annetussa laissa (939/94), 198 §:n 1 momentti 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (808/90) ja 199—201 § 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1249/89), sekä lisätään lakiin uusi 206 § seuraavasti:

3 luku

Säästökassatoiminta

16 §

Osuuskunta, jonka pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa, saa toimintansa rahoittamiseksi harjoittaa säästökassatoimintaa vastaanottamalla takaisinmaksettavia markkamääräisiä rahavaroja jäseniltään 16 f §:ssä tarkoitettuihin ehdot täyttävälle tilille (*jäsensijoitus*), jos osuuskunnan jäsenmäärä on vähintään 500 ja rahana maksettu osuuspääoma vähintään 500 000 markkaa.

Osuuskunta, joka on kirjanpitolaissa (655/73) tarkoitetun konsernin emo- tai tytäryritys, saa vastaanottaa jäsensijoituksia vain, jos konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa.

16 a §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsenmäärä tai osuuspääoma laskee alle 16 §:n 1 momentissa säädetyn, osuuskunnan on keskeytettävä jäsensijoitusten vastaanotto. Jos jäsenmäärä tai osuuspääoma ei palaudu 16 §:n 1 momentissa säädettyyn kuuden kuukauden kuluessa,

osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminnan harjoittaminen. Osuuskunnan on tällöin sanottava irti jäsensijoitusvarat ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Jos osuuskunta on 1 momentin mukaisesti lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen, osuuskunta ei saa aloittaa uudestaan säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin sen jäsenmäärä ja osuuspääoma ovat olleet 16 §:n 1 momentissa säädetyn mukaiset yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan taikka jos osuuskunta on kirjanpitolaissa tarkoitettu emo- tai tytäryritys, konsernin pääasiallisena toimialana ei enää ole vähittäiskauppa, osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminnan harjoittaminen sekä sanottava irti jäsensijoitusvarat ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Jos osuuskunta on 3 momentin mukaisesti lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen, osuuskunta ei saa aloittaa uudestaan säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin osuuskunnan tai konsernin pääasiallisena toimialana on vähintään yhden täyden tilikauden ollut vähittäiskauppa.

Jäsensijoituksen tehneellä jäsenellä on oikeus irtisanoa määräaikaissijoitus erääntymään välittömästi, jos osuuskunta on lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen 1 tai 3 momentissa säädetyllä tavalla.

16 b §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on otettava sääntöjensä osaksi säästökassatoimintaa koskevat säännöt. Osuuskunnan on toimitettava ne ja niiden muutokset ministeriön vahvistettaviksi. Osuuskunta ei saa aloittaa säästökassatoimintaa ennen kuin ministeriö on vahvistanut säästökassatoimintaa koskevat säännöt. Säästökassatoimintaa koskevat säännöt eivät saa sisältää jäsenten kannalta kohtuuttomia määräyksiä.

Säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä on mainittava ainakin:

1) keiltä jäsensijoituksia saadaan vastaanottaa;

2) missä jäsensijoituksia voidaan vastaanottaa;

3) kuinka säästökassatoiminnan tarkastus järjestetään, erityisesti 18 §:ssä tarkoitetun tarkastajan oikeuksista ja velvollisuuksista;

4) kuinka 16 j §:ssä säädetyin kassavarojen tovelvoitteen seuranta, raportointi ja valvonta järjestetään;

5) miten jäsensijoitusten rajat määrätään;

6) miten jäsensijoituksia koskevat tiedonannot toimitetaan jäsensijoituksen tehneiden jäsenten tietoon; sekä

7) milloin ja missä 17 a §:ssä tarkoitettu osavuositarkastus sekä 17 b §:ssä tarkoitettu tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote ovat jäsensijoituksen tehneiden jäsenten saatavilla.

Säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin on lisäksi otettava muut ministeriön tarpeelliseksi katsomat määräykset.

Säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä ei voida määrätä, että osuuskunnalla on erityisiä säästökassakonttoreita, joissa ei ole muuta toimintaa.

16 c §

Osuuskunta saa ottaa jäsensijoituksia vastaan ainoastaan jäseniltään ja jäsentensä alaikäisiltä lapsilta (*jäsensijoittaja*) heidän omistamilleen tileille.

Jos jäsensijoittajan jäsenyys osuuskunnassa lakkaa tai jos jäsensijoitukseen perustava saaminen siirtyy luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, joka ei ole osuuskunnan jäsen, osuuskunnan on sanottava jäsensijoitusvarat irti vuoden kuluessa siitä, kun

osuuskunta on saanut tapahtumasta tiedon, ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustili tiliehtojen mukaisesti. Näin on meneteltävä myös, kun 1 momentissa tarkoitettu alaikäinen jäsensijoittaja tulee täysivaltaiseksi. Määräaikaissijoitus on kuitenkin voimassa sen eräpäivään asti.

16 d §

Osuuskunta voi vastaanottaa jäsensijoituksia osuuskunnan, sen tytäryrityksen ja osuuskunnan keskusliikkeen sekä osuuskunnan osakkuusyrityksen, jonka äänimäärästä ja osakepääomasta säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat omistavat enemmistön, sellaisissa Suomessa sijaitsevista toimipisteissä, joissa se säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan on sallittu.

16 e §

Osuuskunta ei saa säästökassatoimintaa koskevassa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä muutoinkaan käyttää jäsensijoittajan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menetelyä.

Markkinatuomioistuin voi kieltää osuuskuntaa jatkamasta 1 momentin vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia. Markkinatuomioistuin voi myös antaa kiellon väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Kieltoa voidaan tehostaa uhkasakolla.

16 f §

Jäsensijoitusten vastaanottamisessa käytettävien jäsensijoitustilien yleiset ehdot hyväksyy ministeriö. Tiliehdot eivät saa sisältää jäsensijoittajien kannalta kohtuuttomia tai kilpailua vääristäviä määräyksiä.

Jäsensijoituksesta osuuskunta saa suorittaa hyvityksenä ainoastaan tiliehtojen mukaisen koron. Osuuskuntaan tehtyyn jäsensijoitukseen perustuvan muun etuuden antaminen on kielletty.

16 g §

Jos jäsensijoituksesta annetaan erillinen todiste, se on asetettava nimetylle henkilölle. Todisteeseen ja tilirekisteriin on merkittävä jäsensijoittajan tai hänen vanhempansa jäsennumero osuuskunnassa. Jäsensijoitus voidaan siirtää ainoastaan nimetylle henkilölle, mistä on oltava maininta todisteessa. Jäsensijoitustilin käyttöön voidaan liittää ehto,

jonka nojalla tiliä voi käyttää muukin henkilö kuin jäsenarjoittaja.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsenarjoituksesta antama todiste, jossa on nimenomainen ehto, ettei varoja saa nostaa palauttamatta todistetta tai tekemättä siihen maksumerkintää, on kadonnut, asiakirjan omistajan on annettava katoamisesta tieto osuuskunnalle ja samalla ilmoitettava, milloin ja miten asiakirja on kadonnut. Osuuskunnan on kuulutettava todisteen katoamisesta ilmoituksella, joka on asiakirjan omistajan kustannuksella julkaistava kerran virallisessa lehdessä. Jollei asiakirjaa ole löydetty kuuden kuukauden kuluessa kuulutamisesta, todisteen omistaja on oikeutettu tiliehtojen mukaisesti perimään saatavansa, eikä entinen todiste anna puhevaltaa osuuskuntaa vastaan sen jälkeen, kun jäsenarjoitusvarat on maksettu.

16 h §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta ei saa vastasaatavallaan kuitata sellaisia yksityishenkilön jäsenarjoitustilillä olevia tai hänelle maksettavaksi osoitettuja varoja, joita ei lain mukaan saa ulosmitata. Osuuskunnan on ennen kuittausta selvitettävä varojen ulosmittauskelpoisuus. Kuittausvaatimuksista on ilmoitettava jäsenarjoittajalle. Tämän momentin vastainen kuittaus on mitätön.

Jos varojen ulosmittauskelpoisuuden selvittäminen ei ole mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa, osuuskunta saa kuitenkin vaatia kuittausta, jos se ilmoittaa jäsenarjoittajalle kuittausvaatimuksen yhteydessä kirjallisesti 1 momentissa säädetystä kuittausoikeuden rajoituksesta sekä tässä momentissa säädetystä kuittauksen peruuntumisesta. Kuittaus peruuntuu, jos jäsenarjoittaja 14 päivän kuluessa kuittausvaatimuksesta tiedon saatuaan esittää selvityksen siitä, etteivät varat ole ulosmittauskelpoisia. Jollei kuittausvaatimuksen tiedoksisaamisen ajankohdasta voida esittää muuta selvitystä, vaatimuksen katsotaan tulleen jäsenarjoittajan tietoon seitsemäntenä päivänä vaatimusta koskevan ilmoituksen lähettämisestä. Jos jäsenarjoittajalle ei anneta tässä momentissa säädettyjä tietoja, kuittaus on mitätön.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske jäsenarjoittajan nimenomaiseen valtuutukseen perustuvia veloituksia jäsenarjoitustilillä olevista varoista. Tällaisen valtuutuksen jäsenarjoittaja voi peruuttaa milloin tahansa. Muu

sopimus, jolla vähennetään jäsenarjoittajalle tämän pykälän mukaan kuuluvia oikeuksia, on mitätön.

16 i §

Osuuskunnan on todettava vakituisten jäsenarjoittajan henkilöllisyys. Jos on todennäköistä, että jäsenarjoittaja toimii toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistustiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan jäsenarjoitussuhteen päättymisestä.

Edellä 1 momentissa säädetty vaatimukset koskevat myös muita kuin vakituksia jäsenarjoittajia, jos suoritettavan jäsenarjoituksen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkettävänä toimenpiteinä on vähintään 15 000 ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 85 000 markkaa taikka jos on syytä epäillä jäsenarjoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää.

Osuuskunnan on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus säästökassapalvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka osuuskunnan koon tai sen jäsenarjoituksia vastaanottavan toimipisteen sijainnin osalta, että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tai osuuskunnan jäsenyyteen liittyvää tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen jäsenarjoittajan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

Jos osuuskunnalla on 3 momentissa tarkoitettu huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä jäsenarjoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää, sen on keskeytettävä jäsenarjoituksen vastaanottaminen lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Osuuskunnan on pyynnöstä annettava esitutkintaviranomaiselle kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos jäsenarjoituksesta kieltäytyminen tai sen vastaanottamisen keskeyttäminen todennäköisesti vaikeuttaisi jäsenarjoituksen edunsaajan selville saamista, jäsenarjoitus voidaan kuitenkin ottaa vastaan, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu.

Ministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän mukaisesta huolellisuusvelvoit-

teesta ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä niiden täyttämisestä.

Osuuskunnalle sekä sen puolesta vilpittömässä mielessä toimineelle henkilölle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

16 j §

Säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla on oltava jäsenarjoitusten laatuun ja määrään nähden riittävät kassavaranto, joka on vähintään 25 prosenttia vaadittaessa maksettavien jäsenarjoitusten määrästä ja vähintään 10 prosenttia osuuskunnan muiden jäsenarjoitusten määrästä.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan kassavarantoon luetaan:

- 1) osuuskunnan kassa;
- 2) kuukauden kuluessa erääntyvät ja kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa olevat saamiset kotimaisilta ja niihin rinnastuvilta ulkomaisilta luottolaitoksilta sekä säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeeltä; sekä
- 3) helposti markkinoitavat saamistodisteet.

17 §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on velvollinen pitämään jäsenarjoittajien saatavilla kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenarjoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa, riittävät tiedot jäsenarjoituksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista.

17 a §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on laadittava kultakin yli kuuden kuukauden pituiselta tilikaudeltaan *osavuosi-katsaus* joko kuudelta taikka neljältä ja kahdeksalta ensimmäiseltä kuukaudelta.

Jos osuuskunnan tilikautta on pidennetty, osuuskunnan on lisäksi laadittava vuosikatsaus tilikauden 12 ensimmäiseltä kuukaudelta. Mitä on säädetty osavuosi-katsauksesta, on vastaavasti sovellettava vuosikatsaukseen.

Osuuskunnan hallitus antaa osavuosi-katsauksen. Jos osuuskunnan tilintarkastaja on tarkastanut katsauksen, tilintarkastajan mahdolliset muistutukset ja huomautukset on liitettävä katsaukseen.

Jos osuuskunnan on laadittava konsernitalinpäätös, osavuosi-katsaus annetaan konsernin tietoina.

Osavuosi-katsaus on laadittava hyvän kirjanpitolautavan mukaisesti ja siinä on annettava oikeat ja riittävät tiedot, jotta jäsenarjoittaja voi tehdä perustellun arvion osuuskunnan toiminnasta ja tuloksesta sekä niiden kehityssuunnasta.

Osavuosi-katsauksessa on selostettava osuuskunnan toimintaa, tuloskehitystä ja investointeja sekä rahoitusilanteen ja toimintaympäristön muutoksia edellisen tilikauden päättymisen jälkeen. Katsastuskaudella toimintaan ja tulokseen vaikuttavista poikkeuksellisista seikoista on annettava selostus. Osavuosi-katsauksessa esitettävien tietojen on oltava vertailukelpoisia edellisen tilikauden vastaavan katsauskauden tietoihin. Osavuosi-katsauksessa on myös selostettava osuuskunnan toiminnan ja tuloksen kannalta olennaisia katsauskauden jälkeisiä tapahtumia sekä osuuskunnan todennäköistä kehitystä tulevina tilikautena siinä määrin kuin se on mahdollista. Tarkemmat määräykset katsauksen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta annetaan ministeriön päätöksellä.

Osavuosi-katsaus on asetettava jäsenarjoittajien nähtäville ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä.

Osavuosi-katsaus on pidettävä jäsenarjoittajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenarjoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa. Osavuosi-katsaus on lisäksi pyynnöstä toimitettava maksutta jäsenarjoittajalle.

Osuuskunnalle voidaan hakemuksesta myöntää poikkeus osavuosi-katsauksen sisällöstä ja laadimisesta, jos poikkeuksen myöntäminen ei vaaranna jäsenarjoittajien asemaa. Poikkeusperusteista määrätään tarkemmin ministeriön päätöksellä. Poikkeuksen osavuosi-katsauksen sisällöstä myöntää kirjanpitolautakunta ja poikkeuksen katsauksen laadimisesta ministeriö. Katsaukseen on sisällytettävä maininta poikkeuksesta. Ministeriön ja kirjanpitolautakunnan on välittömästi ilmoitettava poikkeusta koskevasta hakemuksesta ja sitä koskevasta ratkaisusta toisilleen.

17 b §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on annettava tilinpäätöksessään oikeat ja riittävät tiedot jäsenarjoituksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista. Tarkemmin tilinpäätöksen sisällöstä ja annettavien

tietojen esittämistavasta määrätään ministeriön päätöksellä.

Tilinpäätös on pidettävä jäsenarjoittajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenarjoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa, viimeistään viikkoa ennen osuuskunnan varsinaista kokousta. Tilinpäätöksen ohessa on pidettävä jäsenarjoittajien nähtävänä myös tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksessa on myös esitettävä tilintarkastajien käsitys siitä, onko tilikauden aikana julkistettut osavuositarkastukset laadittu niitä koskevien sääntösten mukaisesti. Osuuskunnan on kuitenkin asetettava tilintarkastuskertomus jäsenarjoittajien nähtävälle välittömästi, jos tilintarkastajat:

1) ovat tehneet muistutuksen suorittamansa tilintarkastuksen perusteella;

2) eivät puolla taseen ja tuloslaskelman vahvistamista tai vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille;

3) eivät ole yhtyneet hallituksen tekemään ehdotukseen ylijäämän käyttämisestä, mikäli päätöksen tekeminen siitä 35 §:n mukaan saattaa tulla kysymykseen, tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi; tai

4) katsovat, ettei tilikauden aikana jäsenarjoittajien nähtävälle asetettuja osavuositarkastuksia ole laadittu niitä koskevien sääntösten mukaisesti.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on laadittava tilinpäätöksen pääkohdat sisältävä tiedote välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen (*tilinpäätöstiedote*). Jos osuuskunnan on laadittava konsernitiilinpäätös, tilinpäätöstiedote annetaan konsernin tietoina. Tilinpäätöstiedotteen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta määrätään ministeriön päätöksellä.

Tilinpäätöstiedote on pidettävä jäsenarjoittajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenarjoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa.

Tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote on pyynnöstä toimitettava maksutta jäsenarjoittajalle. Osuuskunnalle voidaan hakemuksesta myöntää poikkeus tilinpäätöksen sisällöstä sekä tilinpäätöstiedotteen sisällöstä ja laadimisesta, jos poikkeuksen myöntäminen ei vaaranna jäsenarjoittajien asemaa. Poikkeusperusteista määrätään tarkemmin ministeriön päätöksellä. Poikkeuksen tilinpäätöksen ja tilinpäätöstiedotteen sisällöstä myöntää kirjanpitolautakunta ja poikkeuksen tilinpäätös-

tiedotteen laadimisesta ministeriö. Tilinpäätökseen ja tilinpäätöstiedotteeseen on sisällytettävä maininta poikkeuksesta. Ministeriön ja kirjanpitolautakunnan on välittömästi ilmoitettava poikkeusta koskevasta hakemuksesta ja sitä koskevasta ratkaisusta toisilleen.

17 c §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on ilman aiheetonta viivästystä julkistettava kaikki sellaiset päätöksensä sekä osuuskuntaa ja sen toimintaa koskevat seikat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan jäsenarjoituksen arvoon.

Ministeriö voi hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädetystä julkistamisvelvollisuudesta poikkeuksen, joka ei vaaranna jäsenarjoittajien asemaa. Ministeriö voi myöntää poikkeuksen, jos julkistaminen olisi yleisen edun vastaista tai siitä olisi osuuskunnalle olennaista haittaa. Poikkeusta on haettava välittömästi velvollisuuden synnyttyä.

17 d §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunta voi järjestää takauksen tai muun vakuuden jäsenarjoittajan saamisen turvaamiseksi. Vakuusjärjestelystä ja sen kattavuudesta on annettava selostus osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa. Jos osuuskunta ei ole järjestänyt takausta tai muuta vakuutta, myös tästä on mainittava osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa. Osuuskunnan on lisäksi julkistettava 17 c §:n mukaisesti tieto vakuusjärjestelyissä tai vakuuden arvossa tapahtuvista olennaisista muutoksista.

18 §

Säästökassatoimintaa tarkastaa *säästökassatarkastaja*. Osuuskunnan kokouksen on valittava säästökassatarkastajaksi Keskuskaupakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Jos osuuskunnalla on keskusliike, säästökassatarkastajaksi on valittava sen nimeämä hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Säästökassatarkastajaksi ei saa valita henkilöä, joka tilintarkastuslain (936/94) 24 §:n mukaan on esteellinen toimimaan osuuskunnan tilintarkastajana.

Säästökassatarkastajan eroamiseen ja erotamiseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 26 §:ssä on säädetty tilintarkastajan eroamisesta ja erottamisesta.

Säästökassatarkastajan oikeuksista ja vel-

vollisuuksista sekä säästökassatoiminnan tarkastuksen sisällöstä määrätään osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä.

Mitä tilintarkastuslain 21 ja 22 §:ssä on säädetty tilintarkastajasta, sovelletaan säästökassatarkastajaan hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä.

Jos säästökassatarkastaja havaitsee, että osuuskunnan säästökassatoiminnassa on syyllistytty tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, taikka muuhun säästökassatoimintaa koskevan lain, sääntöjen tai tiliehtojen vastaiseen toimintaan, hänen on viipymättä ilmoitettava kirjallisesti tästä osuuskunnan hallitukselle. Hallituksen on julkistettava säästökassatarkastajan ilmoitus 17 ja 17 c §:ssä säädetyllä tavalla.

Ministeriöllä on oikeus saada säästökassatoimintaa harjoittavalta osuuskunnalta ja säästökassatarkastajalta ministeriön tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamisen edellyttämät tiedot sekä saada näiltä jäljennökset ministeriön tehtävien suorittamisen kannalta tarpeellisiksi katsomistaan asiakirjoista ja muista tallenteista.

18 a §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen ja varajäsen, toimihenkilö ja säästökassatarkastaja on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on säästökassatoimintaan liittyvässä tehtävässään saanut tietää jäsenajoituksesta.

Osuuskunta ja säästökassatarkastaja ovat velvollisia antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja.

160 §

Hallituksen jäsen ja muu 75 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan edustaja, 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja, selvitysmies, 18 §:ssä tarkoitettu säästökassatarkastaja sekä 106 §:ssä tarkoitettu toimitsija on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on tahallisesti tai huolimattomuudesta osuuskunnalle aiheuttanut.

198 §

Joka rikkoo tämän lain muita kuin 3 luvussa tarkoitettuja säännöksiä tilinpäätöksen laatimisesta, on tuomittava, jollei teko ole

vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *osuuskuntarikkomuksesta* sakkoon.

199 §

Joka

1) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastaanottaa jäsenajoituksia vastoin 16 tai 201 §:ää,

2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastaanottaa jäsenajoituksia vastoin osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevia sääntöjä,

3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta sisällyttää totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan tiedon 17 a §:ssä tarkoitettuun osavuositarkastukseen taikka 17 b §:ssä tarkoitettuun tilinpäätökseen tai tilinpäätöstiedotteeseen,

4) säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan tai osuuskuntien keskusliikkeen hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, tilintarkastajana tai toimihenkilönä tahallaan antaa viranomaiselle säästökassatoimintaa tai jäsenajoittajaa koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka

5) säästökassatarkastajana tahallaan antaa väärän tiedon tai jättää tekemättä 18 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen havaitsemastaan puutteesta tai väärinkäytöksestä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikkomuksesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

200 §

Joka

1) rikkoo 16 c tai 16 f §:n säännöksiä,

2) muutoin kuin 199 §:ssä mainitulla tavalla rikkoo 17 a tai 17 b §:n säännöksiä,

3) laiminlyö 17 c tai 17 d §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden,

4) rikkoo 18 a §:ssä säädetyn salassapito-velvollisuuden taikka

5) muutoin kuin 199 §:ssä mainitulla tavalla rikkoo osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevia sääntöjä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikkomuksesta* sakkoon. Samoin on rangaistava sitä, joka rikkoo 206 §:n säännöksiä.

Jos 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla teolla on loukattu ainoastaan yksityistä oi-

keutta, virallinen syyttäjä saa nostaa syytteen vain, jos asianomistaja on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi.

201 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai säästökassatarkastaja ei ole toiminnassaan noudattanut 3 luvun säännöksiä, osuuskunnan tai säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai viranomaisen asianmukaisesti antamia määräyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan tai osuuskunnan jäsenen hakemusta sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä tai osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevista säännöistä taikka jos osuuskunta ei enää täytä säästökassatoiminnalle säädettyjä edellytyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan, osuuskunnan jäsenen tai jäsenijoittajien etujen valvomiseksi toimivan rekisteröidyn yhdistyksen, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsenijoittajia, vaatimuksesta määrätä säästökassatoiminta lopetettavaksi.

Jos säästökassatoiminta on määrätty lopetettavaksi 2 momentin mukaisesti, osuuskunta ei saa aloittaa uudelleen säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin ministeriö on vahvistanut osuuskunnalle uudet säästökassatoimintaa koskevat säännöt.

206 §

Muita kuin arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja takaisinmaksettavia varoja jäseniltään saa 16 §:ssä tarkoitettujen osuuskuntien lisäksi vastaanottaa osuuskunta, joka toimii vain jäsentensä piirissä ja jonka jäseniä voivat olla vain määrätyn yhteisön henkilökuntaan kuuluvat.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen osuuskunnan vastaanottamista varoista antaman todisteen kuolettamiseen sovelletaan, mitä 16 g §:n 2 momentissa säädetään. Muita 3 luvun säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Tämän lain 16 §:n 1 momentissa säädettyjä osuuskunnan osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevia vaatimuksia ei sovelleta osuuskuntaan, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa säästökassatoimintaa.

Osuuskunnan on vuoden kuluessa lain voimaantulosta saatettava sääntönsä 16 b §:n mukaisiksi, jollei ministeriö hakemuksesta myönnä pitempää aikaa. Kunnes säästökassatoimintaa koskevat säännöt on vahvistettu, noudatetaan soveltuvin osin osuuskunnan aikaisempia sääntöjä, jos ne eivät ole ristiriidassa lain kanssa.

Ministeriö voi erityisestä syystä myöntää säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hakemuksesta luvan siihen, että osuuskunta täyttää 16 j §:ssä säädetyn kassavaratovelvoitteen viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

2.

Laki**osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan ja muun todistuksen kuolettamisesta 11 päivänä elokuuta 1922 annettu laki (188/22).

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .

3.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 1 §, sellaisena kuin se on 8 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1149/94), sekä *lisätään* lakiin uusi 6 g ja 7 c § seuraavasti:

1 §

Markkinatuomioistuinin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille kuluttajan-suojalain (38/78), kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78), arvopaperimarkkinalain (495/89), luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93), elinkeinonharjoittajien välisen sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/93) ja osuuskuntalain (247/54) mukaan kuuluvat markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyyn liittyvät asiat sekä sille sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/78) ja alkoholilain (1143/94) mukaan kuuluvat asiat.

vireille hakemuksella. Hakemuksen voi tehdä:

1) osuuskuntalain 18 §:ssä tarkoitettu säästökassatarkastaja tai

2) jäsensijoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsensijoittajia.

7 c §

Markkinatuomioistuimen puheenjohtajan on heti annettava 6 g §:n 2 kohdassa tarkoitettun yhdistyksen saman pykälän nojalla tekemä hakemus tiedoksi säästökassatarkastajalle.

6 g §

Osuuskuntalain nojalla käsiteltäväksi tuleva asia tulee markkinatuomioistuimessa

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .

4.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/93)
 50 §:n 2 momentti ja 99 § sekä
lisätään 82 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

50 §

Talletus

 Vain talletuspankillä on oikeus ottaa vastaan talletuksia. Tämän lain säännökset eivät rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan talletuksia.

82 §

Markkinointi

 Vain talletuspankillä on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista ilmaisua talletus.

99 §

Talletuspankkirikos

Joka 50 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä varoja tai 8 §:n vastaisesti käyttää toiminimesään tai muutoin toimintaansa osoittamaan "pankki" -nimitystä taikka 82 §:n 4 momentin vastaisesti käyttää markkinoinnissa ilmaisua talletus, on tuomittava *talletuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta .

 Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Arja Aho

1.

Laki**osuuskuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 3 luku, 160 §, 198 §:n 1 momentti ja 199—201 §, sellaisina kuin ne ovat 3 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 160 § 28 päivänä lokakuuta 1994 annetussa laissa (939/94), 198 §:n 1 momentti 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (808/90) ja 199—201 § 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1249/89), sekä
lisätään lakiin uusi 206 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 luku

3 luku

Lainausliikettä harjoittavat osuuskunnat**Säästökassatoiminta**

16 §

Osuuskunta, jonka pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa, saa toimintansa rahoittamiseksi harjoittaa säästökassatoimintaa vastaanottamalla takaisinmaksettavia markkamääräisiä rahavaroja jäseniltään 16 f §:ssä tarkoitetut ehdot täyttävälle tilille (jäsensijoitus), jos osuuskunnan jäsenmäärä on vähintään 500 ja rahana maksettu osuuspääoma vähintään 500 000 markkaa.

Osuuskunta, joka on kirjanpitolaissa (655/73) tarkoitetun konsernin emo- tai tytäryritys, saa vastaanottaa jäsensijoituksia vain, jos konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa.

16 a §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsenmäärä tai osuuspääoma laskee alle 16 §:n 1 momentissa säädetyn, osuuskunnan on keskeytettävä jäsensijoitusten vastaanotto. Jos jäsenmäärä tai osuuspääoma ei palaudu 16 §:n 1 momentissa säädettyyn kuuden kuukauden kuluessa, osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminnan harjoittaminen. Osuuskunnan on tällöin sannottava irti jäsensijoitusvarat ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Jos osuuskunta on 1 momentin mukaisesti lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen, osuuskunta ei saa aloittaa uudestaan säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin sen jäsenmäärä ja osuuspääoma ovat

Voimassa oleva laki

Ehdotus

olleet 16 §:n 1 momentissa säädetyn mukaiset yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan taikka jos osuuskunta on kirjanpitolaissa tarkoitettu emo- tai tytäryritys, konsernin pääasiallisena toimialana ei enää ole vähittäiskauppa, osuuskunnan on lopetettava säästökassatoiminnan harjoittaminen sekä sanottava irti jäsensijoitusvarat ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustilit tiliehtojen mukaisesti.

Jos osuuskunta on 3 momentin mukaisesti lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen, osuuskunta ei saa aloittaa uudestaan säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin osuuskunnan tai konsernin pääasiallisena toimialana on vähintään yhden täyden tilikauden ollut vähittäiskauppa.

Jäsensijoituksen tehneellä jäsenellä on oikeus irtisanoa määräaikaissijoitus erääntymään välittömästi, jos osuuskunta on lopettanut säästökassatoiminnan harjoittamisen 1 tai 3 momentissa säädetyllä tavalla.

16 §

Jos kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan toimialaan kuuluu säästökassatalletusten vastaanottaminen, on osuuskunnan toimitettava sääntönsä ja niiden muutokset valtiovarainministeriön tarkastettaviksi.

16 b §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on otettava sääntöjensä osaksi säästökassatoimintaa koskevat säännöt. Osuuskunnan on toimitettava ne ja niiden muutokset ministeriön vahvistettaviksi. Osuuskunta ei saa aloittaa säästökassatoimintaa ennen kuin ministeriö on vahvistanut säästökassatoimintaa koskevat säännöt. Säästökassatoimintaa koskevat säännöt eivät saa sisältää jäsenten kannalta kohtuuttomia määräyksiä.

Säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä on mainittava ainakin:

1) keiltä jäsensijoituksia saadaan vastaanottaa;

2) missä jäsensijoituksia voidaan vastaanottaa;

3) kuinka säästökassatoiminnan tarkastus järjestetään, erityisesti 18 §:ssä tarkoitetun tarkastajan oikeuksista ja velvollisuuksista;

4) kuinka 16 j §:ssä säädetyn kassavarojen tovelvoitteen seuranta, raportointi ja valvonta järjestetään;

5) miten jäsensijoitusten rajat määrätään;

6) miten jäsensijoituksia koskevat tiedonannot toimitetaan jäsensijoituksen tehneiden jäsenten tietoon; sekä

7) milloin ja missä 17 a §:ssä tarkoitettu osavuositarkastus sekä 17 b §:ssä tarkoitettu

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on otettava sääntöihinsä valtiovarainministeriön tarpeellisiksi katsomat määräykset.

Pankkitoimintaa harjoittavista osuuskunnista on säädetty erikseen.

16 a §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta saa ottaa talletuksia vastaan ainoastaan osuuskunnan jäseniltä ja jäsenten alaikäisiltä lapsilta.

Jos tilinomistajan jäsenyys osuuskunnassa lakkaa tai jos talletukseen perustuva saaminen siirtyy henkilölle tai yhteisölle, joka ei ole osuuskunnan jäsen, on osuuskunnan sanottava talletusvarat irti vuoden kuluessa siitä, kun osuuskunta on saanut tapahtumasta tiedon, ja sen jälkeen lopetettava tili tiliehtojen mukaisesti. Näin on meneteltävä myös, kun 1 momentissa tarkoitettu alaikäinen tilinomistaja tulee täysivaltaiseksi. Määräaikaistalletus on kuitenkin voimassa sen eräpäivään asti.

16 b §

Säästökassatoimintaa voidaan harjoittaa osuuskunnan pää- ja sivukonttoreissa ja kaupallisissa toimipaikoissa sekä muissa sellaisissa toimipisteissä, joissa se osuuskunnan sääntöjen mukaan on sallittu.

tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote ovat jäsenjoituksen tehneiden jäsenten saatavilla.

Säästökassatoimintaa koskeviin sääntöihin on lisäksi otettava muut ministeriön tarpeelliseksi katsomat määräykset.

Säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä ei voida määrätä, että osuuskunnalla on erityisiä säästökassakonttoreita, joissa ei ole muuta toimintaa.

16 c §

Osuuskunta saa ottaa jäsensijoituksia vastaan ainoastaan jäseniltään ja jäsentensä alaikäisiltä lapsilta (jäsensijoittaja) heidän omistamilleen tileille.

Jos jäsensijoittajan jäsenyys osuuskunnassa lakkaa tai jos jäsensijoitukseen perustava saaminen siirtyy luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, joka ei ole osuuskunnan jäsen, osuuskunnan on sanottava jäsensijoitusvarat irti vuoden kuluessa siitä, kun osuuskunta on saanut tapahtumasta tiedon, ja sen jälkeen lopetettava jäsensijoitustili tiliehtojen mukaisesti. Näin on meneteltävä myös, kun 1 momentissa tarkoitettu alaikäinen jäsensijoittaja tulee täysivaltaiseksi. Määräaikaissijoitus on kuitenkin voimassa sen eräpäivään asti.

16 d §

Osuuskunta voi vastaanottaa jäsensijoituksia osuuskunnan, sen täytäryrityksen ja osuuskunnan keskusliikkeen sekä osuuskunnan osakkuusyrityksen, jonka äänimäärästä ja osakepääomasta säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat omistavat enemmistön, sellaisissa Suomessa sijaitsevista toimipisteissä, joissa se säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan on sallittu.

16 e §

Osuuskunta ei saa säästökassatoimintaa koskevassa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä muutoinkaan käyttää jäsensijoittajan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Markkinatuomioistuin voi kieltää osuuskuntaa jatkamasta 1 momentin vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia. Markkinatuomioistuin voi myös antaa kiel-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Säästökassatalletusten vastaanottamiseen saadaan käyttää sellaisia tilejä, joita pankkitoiminnassa yleisesti käytetään yleisön talletusten vastaanottamiseen. Valtiovarainministeriö hyväksyy talletusten vastaanottamiseen käytettävät tilit ja niiden ehdot saatuaan pankkitarkastusviraston lausunnon.

Säästökassatalletuksesta osuuskunta saa suorittaa hyvityksenä ainoastaan tiliehtojen mukaisen koron. Osuuskunnan säästökassaan tehtyyn talletukseen perustuvan muun etuuden antaminen on kielletty.

17 a §

Säästökassatalletuksesta on annettava nimetylle henkilölle osoitettu vastakirja tai muu todistus, ja siihen sekä tilirekisteriin on merkittävä tilinomistajan tai hänen vanhempansa jäsennumero osuuskunnassa. Vastakirja tai talletustodistus voidaan siirtää ainoastaan nimetylle henkilölle, mistä on oltava maininta vastakirjassa tai talletustodistuksessa. Tilinkäyttöön voidaan liittää ehto, jonka nojalla tiliä voi käyttää muukin henkilö kuin tilinomistaja.

Säästökassatalletuksesta annetun vastakirjan tai muun todistuksen kuolettamisesta on säädetty erikseen.

17 e §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta ei saa vastasaatavallaan kuitata sellaisia yksityishenkilön tilillä olevia tai hänelle maksettavaksi osoitettuja varoja, joita ei lain

16 f §

Jäsensijoitusten vastaanottamisessa käytävien jäsensijoitustilien yleiset ehdot hyväksyy ministeriö. Tiliehdot eivät saa sisältää jäsensijoittajien kannalta kohtuuttomia tai kilpailua vääristäviä määräyksiä.

Jäsensijoituksesta osuuskunta saa suorittaa hyvityksenä ainoastaan tiliehtojen mukaisen koron. Osuuskuntaan tehtyyn jäsensijoitukseen perustuvan muun etuuden antaminen on kielletty.

16 g §

Jos jäsensijoituksesta annetaan erillinen todiste, se on asetettava nimetylle henkilölle. Todisteeseen ja tilirekisteriin on merkittävä jäsensijoittajan tai hänen vanhempansa jäsennumero osuuskunnassa. Jäsensijoitus voidaan siirtää ainoastaan nimetylle henkilölle, mistä on oltava maininta todisteessa. Jäsensijoitustilin käyttöön voidaan liittää ehto, jonka nojalla tiliä voi käyttää muukin henkilö kuin jäsensijoittaja.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsensijoituksesta antama todiste, jossa on nimenomainen ehto, ettei varoja saa nostaa palauttamatta todistetta tai tekemättä siihen maksumerkintää, on kadonnut, asiakirjan omistajan on annettava katoamisesta tieto osuuskunnalle ja samalla ilmoitettava, milloin ja miten asiakirja on kadonnut. Osuuskunnan on kuulutettava todisteen katoamisesta ilmoituksella, joka on asiakirjan omistajan kustannuksella julkaistava kerran virallisessa lehdessä. Jollei asiakirjaa ole löydetty kuuden kuukauden kuluessa kuuluttamisesta, todisteen omistaja on oikeutettu tiliehtojen mukaisesti perimään saatavansa, eikä entinen todiste anna puhevaltaa osuuskuntaa vastaan sen jälkeen, kun jäsensijoitusvarat on maksettu.

16 h §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta ei saa vastasaatavallaan kuitata sellaisia yksityishenkilön jäsensijoitustilillä olevia tai hänelle maksettavaksi osoitettuja varoja, joi-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

mukaan saa ulosmitata. Osuuskunnan on ennen kuittausta selvitettävä varojen ulosmittauskelpoisuus. Kuittausvaatimuksesta on ilmoitettava tilinomistajalle. Tämän momentin vastainen kuittaus on mitätön.

Jos varojen ulosmittauskelpoisuuden selvittäminen ei ole mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa, osuuskunta saa kuitenkin vaatia kuittausta, jos se ilmoittaa tilinomistajalle kuittausvaatimuksen yhteydessä kirjallisesti 1 momentissa säädetystä kuittausoikeuden rajoituksesta sekä tässä momentissa säädetystä kuittauksen peruuntumisesta. Kuittaus peruuntuu, jos tilinomistaja 14 päivän kuluessa kuittausvaatimuksesta tiedon saatuaan esittää selvityksen siitä, etteivät varat ole ulosmittauskelpoisia. Jollei kuittausvaatimuksen tiedoksisaamisen ajankohdasta voida esittää muuta selvitystä, vaatimuksen katsotaan tulleen tilinomistajan tietoon seitsemäntenä päivänä vaatimusta koskevan ilmoituksen lähettämisestä. Jos tilinomistajalle ei anneta tässä momentissa säädettyjä tietoja, kuittaus on mitätön.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske tilinomistajan nimenomaiseen valtuutukseen perustuvia veloituksia tilillä olevista varoista. Tällaisen valtuutuksen tilinomistaja voi peruuttaa milloin tahansa. Muu sopimus, jolla vähennetään tilinomistajalle tämän pykälän mukaan kuuluvia oikeuksia, on mitätön.

ta ei lain mukaan saa ulosmitata. Osuuskunnan on ennen kuittausta selvitettävä varojen ulosmittauskelpoisuus. Kuittausvaatimuksesta on ilmoitettava *jäsensijoittajalle*. Tämän momentin vastainen kuittaus on mitätön.

Jos varojen ulosmittauskelpoisuuden selvittäminen ei ole mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa, osuuskunta saa kuitenkin vaatia kuittausta, jos se ilmoittaa *jäsensijoittajalle* kuittausvaatimuksen yhteydessä kirjallisesti 1 momentissa säädetystä kuittausoikeuden rajoituksesta sekä tässä momentissa säädetystä kuittauksen peruuntumisesta. Kuittaus peruuntuu, jos *jäsensijoittaja* 14 päivän kuluessa kuittausvaatimuksesta tiedon saatuaan esittää selvityksen siitä, etteivät varat ole ulosmittauskelpoisia. Jollei kuittausvaatimuksen tiedoksisaamisen ajankohdasta voida esittää muuta selvitystä, vaatimuksen katsotaan tulleen *jäsensijoittajan* tietoon seitsemäntenä päivänä vaatimusta koskevan ilmoituksen lähettämisestä. Jos *jäsensijoittajalle* ei anneta tässä momentissa säädettyjä tietoja, kuittaus on mitätön.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske *jäsensijoittajan* nimenomaiseen valtuutukseen perustuvia veloituksia *jäsensijoitustilillä* olevista varoista. Tällaisen valtuutuksen *jäsensijoittaja* voi peruuttaa milloin tahansa. Muu sopimus, jolla vähennetään *jäsensijoittajalle* tämän pykälän mukaan kuuluvia oikeuksia, on mitätön.

16 i §

Osuuskunnan on todettava vakituisen jäsensijoittajan henkilöllisyys. Jos on todennäköistä, että jäsensijoittaja toimii toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistustiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan jäsensijoitussuhteen päättymisestä.

Edellä 1 momentissa säädetyt vaatimukset koskevat myös muita kuin vakituksia jäsensijoittajia, jos suoritettavan jäsensijoituksen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkettävänä toimenpiteinä on vähintään 15 000 ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 85 000 markkaa taikka jos on syytä epäillä jäsensijoituksen sisältyvien varojen laillista alkuperää.

Osuuskunnan on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarkoitus säästökassapalvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka osuuskunnan koon tai sen jäsensijoituksia vastaanottavan toimipisteen sijainnin osalta, että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tai osuuskunnan jäsenyyteen liittyvää tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen jäsensijoittajan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

Jos osuuskunnalla on 3 momentissa tarkoitetun huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä jäsensijoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää, sen on keskeytettävä jäsensijoituksen vastaanottamisen lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Osuuskunnan on pyynnöstä annettava esitutkintaviranomaiselle kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos jäsensijoituksesta kieltäytyminen tai sen vastaanottamisen keskeyttäminen todennäköisesti vaikeuttaisi jäsensijoituksen edunsaajan selville saamista, jäsensijoitus voidaan kuitenkin ottaa vastaan, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu.

Ministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän mukaisesta huolellisuusvelvoitteesta ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä niiden täyttämisestä.

Osuuskunnalle sekä sen puolesta vilpittömässä mielessä toimineelle henkilölle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

17 b §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on pidettävä säästökassatoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävää kassavarantoa. Kassavarannon on oltava vähintään kymmenen prosenttia säästökassatalletusten määrästä.

Kassavarantoon saadaan lukea enintään kuuden kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa olevat saamiset kotimaisilta pankeilta ja säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeiltä, valtion, kuntien, kuntainliittojen ja seurakuntien

16 j §

Säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla on oltava jäsensijoitusten laatuun ja määrään nähden riittävä kassavaranto, joka on vähintään 25 prosenttia vaadittaessa maksettavien jäsensijoitusten määrästä ja vähintään 10 prosenttia osuuskunnan muiden jäsensijoitusten määrästä.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan kassavarantoon luetaan:

- 1) osuuskunnan kassa;
- 2) kuukauden kuluessa erääntyvät ja kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa

Voimassa oleva laki

omat sekä niiden takaamat obligaatiot samoin kuin valtiovarainministeriön tähän tarkoitukseen hyväksymien luottolaitosten ja edellä mainittujen keskusliikkeiden obligaatiot.

Ehdotus

olevat saamiset kotimaisilta ja niihin rinnastuvilta ulkomaisilta luottolaitoksilta sekä säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeeltä; sekä

3) helposti markkinoitavat saamistodisteet.

17 §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on velvollinen pitämään jäsensijoittajien saatavilla kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsensijoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa, riittävät tiedot jäsensijoituksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista.

17 a §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on laadittava kultakin yli kuuden kuukauden pituiselta tilikaudeltaan osavuosi-katsaus joko kuudelta taikka neljältä ja kahdeksalta ensimmäiseltä kuukaudelta.

Jos osuuskunnan tilikautta on pidennetty, osuuskunnan on lisäksi laadittava vuosikatsaus tilikauden 12 ensimmäiseltä kuukaudelta. Mitä on säädetty osavuosi-katsauksesta, on vastaavasti sovellettava vuosikatsaukseen.

Osuuskunnan hallitus antaa osavuosi-katsauksen. Jos osuuskunnan tilintarkastaja on tarkastanut katsauksen, tilintarkastajan mahdolliset muistutukset ja huomautukset on liitettävä katsaukseen.

Jos osuuskunnan on laadittava konserniti-linpäätös, osavuosi-katsaus annetaan konsernin tietoina.

Osavuosi-katsaus on laadittava hyvän kirjanpitotavan mukaisesti ja siinä on annettava oikeat ja riittävät tiedot, jotta jäsensijoittaja voi tehdä perustellun arvion osuuskunnan toiminnasta ja tuloksesta sekä niiden kehityssuunnasta.

Osavuosi-katsauksessa on selostettava osuuskunnan toimintaa, tuloskehitystä ja investointeja sekä rahoitustilanteen ja toimintaympäristön muutoksia edellisen tilikauden päättymisen jälkeen. Katsastuskaudella toimintaan ja tulokseen vaikuttaneista poikkeuksellisista seikoista on annettava selostus. Osavuosi-katsauksessa esitettävien tietojen on oltava vertailukelpoisia edellisen tilikauden vastaavan katsauskauden tietoihin. Osavuosi-katsauksessa on myös selostettava osuuskunnan toiminnan ja tuloksen kannalta

olennaisia katsauskauden jälkeisiä tapahtumia sekä osuuskunnan todennäköistä kehitystä kuluvana tilikautena siinä määrin kuin se on mahdollista. Tarkemmat määräykset katsauksen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta annetaan ministeriön päätöksellä.

Osavuositarkastus on asetettava jäsenrajatarkastajien nähtävälle ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä.

Osavuositarkastus on pidettävä jäsenrajatarkastajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenrajatarkastuksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa. Osavuositarkastus on lisäksi pyynnöstä toimitettava maksutta jäsenrajatarkastajalle.

Osuuskunnalle voidaan hakemuksesta myöntää poikkeus osavuositarkastuksen sisällöstä ja laatimisesta, jos poikkeuksen myöntäminen ei vaaranna jäsenrajatarkastajien asemaa. Poikkeusperusteista määrätään tarkemmin ministeriön päätöksellä. Poikkeuksen osavuositarkastuksen sisällöstä myöntää kirjanpitolautakunta ja poikkeuksen katsauksen laatimisesta ministeriö. Katsaukseen on sisällytettävä maininta poikkeuksesta. Ministeriön ja kirjanpitolautakunnan on välittömästi ilmoitettava poikkeusta koskevasta hakemuksesta ja sitä koskevasta ratkaisusta toisilleen.

17 b §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on annettava tilinpäätöksessään oikeat ja riittävät tiedot jäsenrajatarkastuksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista. Tarkemmin tilinpäätöksen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta määrätään ministeriön päätöksellä.

Tilinpäätös on pidettävä jäsenrajatarkastajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsenrajatarkastuksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa, viimeistään viikkoa ennen osuuskunnan varsinaista kokousta. Tilinpäätöksen ohessa on pidettävä jäsenrajatarkastajien nähtävänä myös tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksessa on myös esitettävä tilintarkastajien käsitys siitä, onko tilikauden aikana julkistetut osavuositarkastukset laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti. Osuuskunnan on kuitenkin ase-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tettavatilintarkastuskertomus jäsensijoittajien nähtäville välittömästi, jos tilintarkastajat:

1) ovat tehneet muistutuksen suorittamansa tilintarkastuksen perusteella;

2) eivät puolla taseen ja tuloslaskelman vahvistamista tai vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille;

3) eivät ole yhtyneet hallituksen tekemään ehdotukseen ylijäämän käyttämisestä, mikäli päätöksen tekeminen siitä 35 §:n mukaan saattaa tulla kysymykseen, tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi; tai

4) katsovat, ettei tilikauden aikana jäsensijoittajien nähtäville asetettuja osavuositarkastuksia ole laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on laadittava tilinpäätöksen pääkohdat sisältävä tiedote välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen (tilinpäätöstiedote). Jos osuuskunnan on laadittava konsernitiilinpäätös, tilinpäätöstiedote annetaan konsernin tietoina. Tilinpäätöstiedotteen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta määrätään ministeriön päätöksellä.

Tilinpäätöstiedote on pidettävä jäsensijoittajien nähtävänä kaikissa niissä toimipisteissä, joissa jäsensijoituksia osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen mukaan voidaan vastaanottaa.

Tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote on pyynnöstä toimitettava maksutta jäsensijoittajalle.

Osuuskunnalle voidaan hakemuksesta myöntää poikkeus tilinpäätöksen sisällöstä sekä tilinpäätöstiedotteen sisällöstä ja laatimisesta, jos poikkeuksen myöntäminen ei vaaranna jäsensijoittajien asemaa. Poikkeusperusteista määrätään tarkemmin ministeriön päätöksellä. Poikkeuksen tilinpäätöksen ja tilinpäätöstiedotteen sisällöstä myöntää kirjanpitolautakunta ja poikkeuksen tilinpäätöstiedotteen laatimisesta ministeriö. Tilinpäätökseen ja tilinpäätöstiedotteeseen on sisällytettävä maininta poikkeuksesta. Ministeriön ja kirjanpitolautakunnan on välittömästi ilmoitettava poikkeusta koskevasta hakemuksesta ja sitä koskevasta ratkaisusta toisilleen.

17 c §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on ilman aiheetonta viivästystä julkistettava kaikki sellaiset päätöksensä sekä osuuskuntaa ja sen toimintaa koskevat sei-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 c §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on järjestettävä tilinomistajan saamisen turvaamiseksi valtiovarainministeriön hyväksymä takaus tai muu vastaava vakuus.

18 §

Säästökassatoimintaa tarkastaa osuuskuntien keskusliike. Mikäli osuuskunnalla ei ole keskusliikettä, säästökassatoimintaa tarkastaa Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö, jonka valtiovarainministeriö on osuuskunnan esityksestä hyväksynyt. Tarkastusta ohjaa ja valvoo valtiovarainministeriö.

Valtiovarainministeriön asettamilla tarkastajilla on oikeus myös suorittaa säästökassatarkastuksia.

Keskusliike, tilintarkastusyhteisö ja säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta ovat velvollisia esittämään valtiovarainministeriölle asiakirjat sekä antamaan sille tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen säästökassojen tarkastusta ja valvontaa varten.

Keskusliikkeen ja tarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava valtiovarainministeriölle, kenellä on päävastuu tarkastuksen suorittamisesta. Tämän henkilön tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan on suoritettava vuosittain valtiovarainministeriölle säästökassatoiminnan val-

kat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan jäsensijoituksen arvoon.

Ministeriö voi hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädetystä julkistamisvelvollisuudesta poikkeuksen, joka ei vaaranna jäsensijoittajien asemaa. Ministeriö voi myöntää poikkeuksen, jos julkistaminen olisi yleisen edun vastaista tai jos siitä olisi osuuskunnalle olennaista häitää. Poikkeusta on haettava välittömästi velvollisuuden synnytyä.

17 d §

Säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta voi järjestää takauksen tai muun vakuuden jäsensijoittajan saamisen turvaamiseksi. Vakuusjärjestelystä ja sen kattavuudesta on annettava selostus osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa. Jos osuuskunta ei ole järjestänyt takausta tai muuta vakuutta, myös tästä on mainittava osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöstiedotteessa. Osuuskunnan on lisäksi julkistettava 17 c §:n mukaisesti tieto vakuusjärjestelyissä ja vakuuden arvossa tapahtuvista olennaisista muutoksista.

18 §

Säästökassatoimintaa tarkastaa säästökassatarkastaja. Osuuskunnan kokouksen on valittava säästökassatarkastajaksi Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Jos osuuskunnalla on keskusliike, säästökassatarkastajaksi on valittava sen nimeämä hyväksytty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Säästökassatarkastajaksi ei saa valita henkilöä, joka tilintarkastuslain (936/94) 24 §:n mukaan on esteellinen toimimaan osuuskunnan tilintarkastajana.

Säästökassatarkastajan eroamiseen ja erottamiseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 26 §:ssä on säädetty tilintarkastajan eroamisesta ja erottamisesta.

Säästökassatarkastajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä säästökassatoiminnan tarkastuksen sisällöstä määrätään osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevissa säännöissä.

Mitä tilintarkastuslain 21 ja 22 §:ssä on säädetty tilintarkastajasta, sovelletaan säästökassatarkastajaan hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä.

Jos säästökassatarkastaja havaitsee, että

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vonnan aiheuttamien kustannusten peittämiseksi valtiovarainministeriön määräämä maksu. Näitä kustannuksia osuuskuntien kesken jaettaessa on otettava huomioon säästökassatoimipisteiden lukumäärä ja talletuskannan suuruus.

osuuskunnan säästökassatoiminnassa on syylistytty tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, taikka muuhun säästökassatoimintaa koskevan lain, sääntöjen tai tiliehtojen vastaiseen toimintaan, hänen on viipymättä ilmoitettava kirjallisesti tästä osuuskunnan hallitukselle. Hallituksen on julkistettava säästökassatarkastajan ilmoitus 17 ja 17 c §:ssä säädetyllä tavalla.

Ministeriöllä on oikeus saada säästökassatoimintaa harjoittavalta osuuskunnalta ja säästökassatarkastajalta ministeriön tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamisen edellyttämät tiedot sekä saada näiltä jäljennökset ministeriön tehtävien suorittamisen kannalta tarpeellisiksi katsomistaan asiakirjoista ja muista tallenteista.

17 d §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen ja varajäsen, *tilintarkastaja*, toimihenkilö sekä osuuskuntien keskusliikkeen ja valtiovarainministeriön asettama tarkastaja on velvollinen pitämään salassa, mitä hän säästökassatoimintaan liittyvässä tehtävässään on saanut tietää tilinomistajan talletuksista.

Osuuskunta sekä osuuskuntien keskusliikkeen ja valtiovarainministeriön asettama tarkastaja ovat oikeutetut antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ainoastaan syyttäjälle poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

160 §

Hallituksen jäsen ja muu 75 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan edustaja, 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja, selvitysmies, sekä 106 §:ssä tarkoitettu toimitsija on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on tahallisesti tai huolimattomuudesta osuuskunnalle aiheuttanut.

198 §

Joka rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen laatimisesta, on toimittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangiastusta, *osuuskun-*

18 a §

Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen ja varajäsen, toimihenkilö ja *säästökassatarkastaja* on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on säästökassatoimintaan liittyvässä tehtävässään saanut tietää *jäsensijoituksesta*.

Osuuskunta ja säästökassatarkastaja ovat velvollisia antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja.

160 §

Hallituksen jäsen ja muu 75 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan edustaja, 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja, selvitysmies, *18 §:ssä tarkoitettu säästökassatarkastaja* sekä 106 §:ssä tarkoitettu toimitsija on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on tahallisesti tai huolimattomuudesta osuuskunnalle aiheuttanut.

198 §

Joka rikkoo tämän lain muita kuin 3 luvussa *tarkoitettuja* säännöksiä tilinpäätöksen laatimisesta, on toimittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarikkomuksesta sakkoon.

ankarampaa rangaistusta, *osuuskuntarikkomuksesta* sakkoon.

Joka 199 §

1) kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan tai osuuskuntien keskusliikkeen hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, tilintarkastajana tai toimihenkilönä tahallaan antaa viranomaiselle säästökassaa tai sen tallettajaa koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka

2) osuuskuntien keskusliikkeen asettamana säästökassan tarkastajana tahallaan antaa väärän tiedon tai jättää tekemättä muistutuksen havaitsemastaan puutteesta tai väärinkäytöksestä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikoksesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

200 §

Joka

1) rikkoo 16 a tai 17 §:n säännöksiä tai

2) kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, tilintarkastajana, toimihenkilönä taikka osuuskuntien keskusliikkeen tai valtiovarainministeriön asettamana tarkastajana luvattomasti ilmaisee, mitä on saanut tietää tilinomistajan talletuksesta säästökassassa,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikkomuksesta* sakkoon. Samoin on rangaistava sitä, joka rikkoo 18 a §:n säännöksiä.

199 §

Joka

1) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastaanottaa jäsensijoituksia vastoin 16 tai 201 §:ää,

2) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastaanottaa jäsensijoituksia vastoin osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevia sääntöjä,

3) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta sisällyttää totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan tiedon 17 a §:ssä tarkoitettuun osavuositarkastukseen taikka 17 b §:ssä tarkoitettuun tilinpäätökseen tai tilinpäätöstiedotteeseen,

4) *säästökassatoimintaa* harjoittavan osuuskunnan tai osuuskuntien keskusliikkeen hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, tilintarkastajana tai toimihenkilönä tahallaan antaa viranomaiselle *säästökassatoimintaa tai jäsensijoittajaa* koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka

5) *säästökassatarkastajana* tahallaan antaa väärän tiedon tai jättää tekemättä 18 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen havaitsemastaan puutteesta tai väärinkäytöksestä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikoksesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

200 §

Joka

1) rikkoo 16 c tai 16 f §:n säännöksiä,

2) muutoin kuin 199 §:ssä mainitulla tavalla rikkoo 17 a tai 17 b §:n säännöksiä,

3) laiminlyö 17 c tai 17 d §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden,

4) rikkoo 18 a §:ssä säädetyn salassapito-velvollisuuden taikka

5) muutoin kuin 199 §:ssä mainitulla tavalla rikkoo osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevia sääntöjä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *säästökassarikkomuksesta* sakkoon. Samoin on rangaistava sitä, joka rikkoo 206 §:n säännöksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla teolla on loukattu ainoastaan yksityistä oikeutta, saa virallinen syyttäjä nostaa syytteen vain, jos asianomistaja on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi.

Muuten saa 1 momentin mukaan rangaistavasta teosta virallinen syyttäjä tehdä syytteen vain, jos valtiovarainministeriö on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi.

201 §

Jos kauppaliikettä harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, *tilintarkastaja*, toimihenkilö tai säästökassan tarkastaja ei ole toiminnassaan noudattanut 3 luvun säännöksiä, säästökassaa koskevia sääntöjen määräyksiä tai valtiovarainministeriön asianmukaisesti antamia määräyksiä, lääninhallitus voi valtiovarainministeriön tai säästökassan tarkastajan asettaneen keskusliikkeen esityksestä sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

18 a §

Lainausliikettä saa 16 §:ssä tarkoitettujen osuuskuntien lisäksi harjoittaa ainoastaan osuuskunta, joka toimii vain jäsentensä piirissä ja jonka jäseniä voivat olla vain määrätyn yhteisön henkilökuntaan kuuluvat.

201 §

Jos *säästökassatoimintaa* harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai *säästökassatarkastaja* ei ole toiminnassaan noudattanut 3 luvun säännöksiä, *osuuskunnan tai säästökassatoimintaa* koskevien sääntöjen määräyksiä tai *viranomais-* ten asianmukaisesti antamia määräyksiä, lääninhallitus voi *säästökassatarkastajan* tai osuuskunnan jäsenen *hakemuksesta* sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan toiminnassa on olennaisesti poikettu lain tai asetuksen säännöksistä, viranomaisten niiden perusteella antamista määräyksistä tai osuuskunnan säästökassatoimintaa koskevista säännöistä taikka jos osuuskunta ei enää täytä säästökassatoiminnalle säädettyjä edellytyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan, osuuskunnan jäsenen tai jäsensijoittajien etujen valvomiseksi toimivan rekisteröidyn yhdistyksen, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsensijoittajia, vaatimuksesta määrätä säästökassatoiminta lopetettavaksi.

Jos säästökassatoiminta on määrätty lopetettavaksi 2 momentin mukaisesti, osuuskunta ei saa aloittaa uudelleen säästökassatoiminnan harjoittamista ennen kuin ministeriö on vahvistanut osuuskunnalle uudet säästökassatoimintaa koskevat säännöt.

206 §

Muita kuin arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja takaisinmaksettavia varoja jäseniltään saa 16 §:ssä tarkoitettujen osuuskuntien lisäksi vastaanottaa osuuskunta, joka toimii vain jäsentensä piirissä ja jonka jäseniä voivat olla vain määrätyn yhteisön henkilökuntaan kuuluvat.

Voimassa oleva laki

Edellä 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan on toimitettava ennen toimintansa aloittamista jäljennös kaupparekisterilaissa (129/79) tarkoitetusta perusilmoituksesta ja muutosilmoituksesta valtiovarainministeriölle sekä toimitettava sille kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päätyttyä jäljennös tilinpäätöksestään ja tilintarkastajien siitä antamasta tilintarkastuskertomuksesta.

Ehdotus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan vastaanottamista varoista antaman todisteen kuolettamiseen sovelletaan, mitä 16 g §:n 2 momentissa säädetään. Muita 3 luvun säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Tämän lain 16 §:n 1 momentissa säädettyjä osuuskunnan osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevia vaatimuksia ei sovelleta osuuskuntaan, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa säästökassatoimintaa.

Osuuskunnan on vuoden kuluessa lain voimaantulosta saatettava sääntönsä 16 b §:n mukaisiksi, jollei ministeriö hakemuksesta myönnä pitempää aikaa. Kunnes säästökassatoimintaa koskevat säännöt on vahvistettu, noudatetaan soveltuvien osin osuuskunnan aikaisempia sääntöjä, jos ne eivät ole ristiriidassa lain kanssa.

Ministeriö voi erityisestä syystä myöntää säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hakemuksesta luvan siihen, että osuuskunta täyttää 16 j §:ssä säädetyn kassavarojen tovelvoitteen viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

3.

Laki

markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 1 §, sellaisena kuin se on 8 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1149/94), sekä *lisätään* lakiin uusi 6 g ja 7 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille kuluttajan-suojalain (38/78), kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78), arvopaperimarkkinalain (495/89), luottolaitostoinnasta annetun lain (1607/93) ja elinkeinonharjoittajien välisen sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/93) mukaan kuuluvat markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyyn liittyvät asiat sekä sille sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) ja alkoholilain (1143/94) mukaan kuuluvat asiat.

Ehdotus

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille kuluttajan-suojalain (38/78), kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78), arvopaperimarkkinalain (495/89), luottolaitostoinnasta annetun lain (1607/93), elinkeinonharjoittajien välisen sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/93) ja *osuuskuntalain* (247/54) mukaan kuuluvat markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyyn liittyvät asiat sekä sille sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/78) ja alkoholilain (1143/94) mukaan kuuluvat asiat.

6 g §

*Osuuskuntalain nojalla käsiteltäväksi tuleva asia tulee markkinatuomioistuimessa vi-
reille hakemuksella. Hakemuksen voi tehdä:*

*1) osuuskuntalain 18 §:ssä tarkoitettu sääs-
tökassatarkastaja; tai*

*2) jäsensijoittajien etujen valvomiseksi toi-
miva rekisteröity yhdistys, jonka jäsenistä
vähintään puolet on jäsensijoittajia.*

7 c §

*Markkinatuomioistuimen puheenjohtajan
on heti annettava 6 g §:n 2 kohdassa tarkoi-
tetun yhdistyksen saman pykälän nojalla
tekemä hakemus tiedoksi säästökassatarkas-
tajalle.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta .*

4.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/93)
 50 §:n 2 momentti ja 99 § sekä
lisätään 82 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 §

50 §

*Talletus**Talletus*

Vain talletuspankilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia. *Säästökassojen oikeudesta ottaa vastaan talletuksia säädetään erikseen.* Tämän lain säännökset eivät rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan talletuksia.

Vain talletuspankilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia. Tämän lain säännökset eivät rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan talletuksia.

82 §

Markkinointi

99 §

99 §

*Talletuspankkirikos**Talletuspankkirikos*

Joka 50 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä varoja tai 8 §:n vastaisesti käyttää toiminimesään tai muutoin toimintaansa osoittamaan "pankki" -nimitystä, on tuomittava *talletuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Joka 50 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä varoja tai 8 §:n vastaisesti käyttää toiminimesään tai muutoin toimintaansa osoittamaan "pankki" -nimitystä *taikka* 82 §:n 4 momentin vastaisesti käyttää markkinoinnissa ilmaisua *talletus*, on tuomittava *talletuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta .
